

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA JYVÄSKYLÄN VARHAISEN TUEN PERHEPALVELUISTA

Sofia Riiho

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Riiho, Sofia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 11.11.2015
	Sivumäärä 62	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkajulkaisulupa myönnetty: X
Työn nimi Vanhempien kokemuksia Jyväskylän varhaisen tuen perhepalveluista		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kiiskilä, Taja		
Toimeksiantaja(t) VATUPASSI-tiimi, Annemari Sinikorpi		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössäni tarkasteltiin Jyväskylän varhaisen tuen perhepalveluita. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Jyväskylässä toimiva VATUPASSI-tiimi, joka on eräänlainen varhaisen tuen työryhmä. VATUPASSI-tiimissä oli edustajia eri organisaatioista.</p> <p>Viime vuosina VATUPASSI-tiimi järjesti Tarinaviikot Jyväskylässä. Tarinaviikoilla varhaisen tuen palveluiden käyttäjä (vanhempi) sai antaa palautetta näistä palveluista, halutessaan tarinamuotoisesti. Opinnäytetyöni aineisto oli peräisin vuoden 2015 Tarinaviikoilta. Aineisto oli laadullinen. Tutkimuskysymykset liittyivät vanhempien kokemuksiin käyttämistään palveluista. Työssäni vertasin vuoden 2015 Tarinaviikkojen tuloksia vuoden 2011 tuloksiin.</p> <p>Tulosten mukaan Jyväskylän varhaisen tuen perhepalvelut koettiin hyväksi ja merkittäviksi. Käyttäjät kokivat saavansa jaksamista ja tukea arkeen. Positiivisesti merkittävimmiksi asioiksi kerrottiin vertaistuki, lapselle tarjotut virikkeet sekä positiiviset vaikutukset omaan jaksamiseen. Mainintoja negatiivisesti koetuista asioista oli vähemmän. Eniten ne kohdistuivat resurssien puutteeseen sekä aukioloaikoihin.</p> <p>Verrattuna vuoden 2011 tuloksiin, esiintyi aineistossa paljon samoja asioita. Kumpakin vuonna merkittävimpiä asioita olivat vertaistuki ja virikkeet. Niin vuonna 2011 kuin vuonna 2015 suuriksi nimetyt kehityskohteet olivat resurssien sekä kesäaukioloaikojen puute. Huomattava ero näiden vuosien välillä oli se, että vuonna 2011 viriketoiminta sai paljon kiitosta, kun taas vuonna 2015 sitä ei mainittu kehittämisskohteena. Viriketoimintaa on siis lisätty onnistuneesti.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Tarinaviikot, varhainen tuki, perhepalvelut, sosiaalihuoltolaki, perhekeskukset		
Muut tiedot		

Author(s) Riiho, Sofia	Type of publication Bachelor's/Master's thesis	Date 11.11.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 62	Permission for web publi- cation: x
Title of publication Parents' experiences of the early support services in Jyväskylä		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) Kiiskilä, Taja		
Assigned by VATUPASSI-team, Sinikorpi Annemari		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to examine the early support family services of Jyväskylä. The assignment of thesis came from the VATUPASSI-team that operates in Jyväskylä and is an early support workgroup. The VATUPASSI-team had members from different organizations.</p> <p>During the few past years the VATUPASSI-team has organized the so called "Story weeks" in Jyväskylä. During the Story weeks the clients of the early family services (parents) can give feedback on the services in the form of a story if they so wish. The data of the thesis came from the Story weeks of 2015. The data was qualitative. The research questions were related to the parents' experiences of the services they used. In this thesis the results of the 2015 Story weeks were compared to those of 2011.</p> <p>According to the results, the early support family services of Jyväskylä were considered good and significant. The clients felt that they were supported and that they gained strength for their daily lives. The most significant positive factors were peer support, the activities offered for children and the positive effects on the parents' personal coping skills. Negative experiences were reported to a much smaller extent, and they were mainly related to the lack of resources and opening hours.</p> <p>Compared to the year 2011, the data contained a great deal of similarities. In both years the most meaningful factors were peer support and activities for children. Equally, in both years the most important development targets were the lack of resources and the lack of summer opening hours. A remarkable difference between the years was that in 2011 the recreational activities was held in high regard whereas in 2015 they were not mentioned as a development target. This means that the activities have been successful.</p>		
Keywords/tags (subjects) Story weeks, early support, family services, Act on Social Services, family services		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Aikaisemmat tutkimukset	4
3	Perheet	7
4	Työntekijät.....	8
4.1	Työntekijän ominaisuudet	8
4.2	Kasvatuskumppanuus	10
4.3	Vapaaehtoistyö	10
5	Vertaistuki	11
6	Sosiaalihuoltolaki varhaisen tuen perhepalveluiden näkökulmasta....	12
7	Varhaisen tuen perhepalvelut Jyväskylässä	16
7.1	Varhaisen tuen perhepalvelut	16
7.2	Jyväskylän kaupunki	18
7.3	Neuvolan palvelut.....	20
7.4	Jyväskylän seurakunta	21
7.5	Mannerheimin Lastensuojeluliitto	22
8	VATUPASSI-ryhmä ja Tarinaviikot 2015.....	24
9	Opinnäytetyön toteutus	25
9.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	25
9.2	Aineiston keruuprosessi	25
9.3	Sisällönanalyysi	26
10	Tulokset.....	30
10.1	Vanhempien kokemukset varhaisen tuen palveluista.....	30
10.2	Työntekijöissä arvostettuja piirteitä	43
11	Pohdinta	44
11.1	Johtopäätökset ja tuloksiin liittyvää pohdintaa.....	44
11.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	51

11.3	Jatkotutkimusaiheita.....	53
Lähteet	.....	55

Taulukot

TAULUKKO 1.	Sisällönanalyysin vaiheet.....	28
TAULUKKO 2 .	Palvelujen käyttö.	31
TAULUKKO 3.	Asiat, jotka vanhemmat kokivat parhaimmiksi asioiksi Jyväskylän alueen perhepalveluissa.....	32
TAULUKKO 4.	Aineistossa ilmenneet kehittämistarpeet	38

1 Johdanto

Nykyisin perheiden arki on moninaista. Vanhempien elämän koostuu monesta liikkuvasta elämän osa-alueesta, jotka pitää sovittaa yhteen. Paljon onkin ollut keskustelua siitä, riittävätkö vanhempien voimavarat esimerkiksi vapaa-ajan, töiden ja perhe-elämän yhdistämiseen. Perhe-elämä on siis moninaistunut kaikella tapaa. Kun perheen tarpeet muuttuvat, pitäisi perheille suunnattujen palvelujen muuttua niiden mukana ja niiden mukaisiksi. (Halme, Kekkonen & Perälä 2012, 16.)

Eräänä näkökulmana työssäni on uudistettu sosiaalihuoltolaki ja sen mukana tulevat painotukset. Siinä punaisena lankana ovat ennaltaehkäisevät palvelut ja varhaisen tuen korostaminen (L. 30.12.2014/1301). Lain kanssa samoja asioita ajaa perhekeskusajattelu, jonka tavoitteena on mahdollisimman asiakaslähtöiset lähelle perheitä tulevat oikea-aikaiset palvelut (Halme ym. 2012, 15). Avaankin työssäni varhaisen tuen palveluita Jyväskylässä myös näistä näkökulmista.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tarkastella Jyväskylän ennaltaehkäiseviä perhepalveluita eli varhaisen tuen palveluita. Aineistona minulla on Tarinaviikoilla 2015 vanhemmilta kerätyt tarinat näihin perhepalveluihin liittyen. Tarkastelen myös mahdollista muutosta vuoden 2011 Tarinaviikkoihin nähden verraten tuloksiani Koskisen, Laitisen ja Ruotsalaisen (2012) opinnäytetyöhön kyseisen vuoden Tarinaviikkojen tuloksista.

Perhekeskusajattelu on nykyaikainen tapa järjestää perhepalveluita. Pyrkimyksenä perhekeskustoiminnassa on vastata perheiden muuttuneisiin palvelun tarpeisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 (2012, 11) toimintastrategiassa asetetaan tavoitteeksi muuttaa palveluita enemmän ennaltaehkäise-

vämpään suuntaan. Strategiaan on myös kirjattu näiden ennaltaehkäisevien palveluiden saatavuuden helpottaminen. Ennaltaehkäisevyys ja varhainen tuki onkin yksi perhekeskustoiminnan painotuksista (Halme ym. 2012, 16). Työssäni avaan perhekeskuksen käsitettä.

Uusi sosiaalihuoltolaki astui voimaan tänä vuonna (L. 30.12.2014/1301). Se on yksi opinnäytetyöni näkökulmista. Avaan lain mukana tulleita muutoksia, jotka liittyvät avoimiin perhepalveluihin. Laissa painottuu palveluiden painottaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin korjaavien palveluiden sijaan (L. 30.12.2014/1301).

2 Aikaisemmat tutkimukset

Paletti-tutkimus tutkii nykyajan pikkulapsiperheitä niin vanhempien kuin lastenkin näkökulmasta (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 17). Tavoitteena oli saada tietoa siitä, miten perheet toimivat eri elämän osa-alueilla sekä eri elämäntilanteiden risteämisalueilla (Rönkä ym. 2009, 18). Paletti-tutkimuksen vanhempien oman arvion mukaan vanhemmuus ei ole hukassa, eikä kasvatustehtävä ole liian haastavaa tai kuormittavaa, vaan kasvattavaa, vaikkakin haastaviakin hetkiä on (Kivijärvi, Rönkä & Hyväluoma 2009, 67-68).

Paletti-tutkimuksen yhtenä päätuloksena voidaan todeta, että vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä päivähoidossa annettuun hoitoon ja kasvatukseen, sekä kasvatusyhteistyöhön (Poikonen & Lehtipää 2009, 87). Paletti-tutkimuksen mukaan 45% tutkitavista vanhemmista kokivat onnistuneensa perhe-elämän ja työn yhteensovittamisessa vähintään hyvin. Vain 5 % kokivat, että he eivät ole onnistuneet tässä. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 128-129). Paletti-tutkimuksen mukaan tavoitteena on kehittää toimintaa, jotka samalla tukisivat vanhempia ja vastaisivat nykyajan haasteisiin ja tarpeisiin. (Kivijärvi ym. 2009, 67-68.)

Halmen ym. (2012) tutkimuksen mukaan perhekeskuksia voi luokitella monella tavalla. Seuraava Halmeen luokittelu keskittyy luokittelemaan aineistoa sen palvelutarjonnan ja –ratkaisujen mukaisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportin (2012) mukaan noin kolmasosassa perhekeskuksia järjestöt olivat mukana toiminnassa. 60% perhekeskuksista ovat kuitenkin kunnan peruspalveluita. (Halme ym. 2012.)

Eniten tutkimuksessa oli mukana monialaisia perhekeskuksia. Näitä oli noin puolet kaikista perhekeskuksista. Tähän kuului keskeisiä äitiys- ja perheneuvolan, sekä avoimen varhaiskasvatuksen ja sosiaalitoimen palveluja. Monialaisissa perhekeskuksissa palvelut olivat verkostomaisia tai sijaitsivat samassa toimipaikassa. Toiseksi eniten (22%) aineistosta löytyi hyvinvointineuvola-tyyppisiä perhekeskuksia. Tässä perhekeskusmallissa olennaista oli se, että terveyskeskuspalveluihin liittyviä äitiys- ja neuvolapalveluita vahvistettiin vähintään ennaltaehkäisevillä sosiaalipalveluilla. Tähän perhekeskusmalliin ei kuitenkaan kuulunut päiväkotipalvelut. (Halme ym. 2012, 36-37.)

Kolmanneksi suurin perhekeskuksen muoto oli aineistossa erikoistunut perhetutkimuskeskus. Näitä oli aineiston perhekeskuksista 19%. Ryhmän muodostivat erikoistuneet neuvonta- tai palveluyksiköt, joissa oli saatavilla erilaisia erikoispalveluja, kolmannen sektorin palveluja tai sosiaalitoimen palveluja. (Halme ym. 2012, 36-37.) Halmeen ym. (2012, 41) mukaan aineistosta nousseet keskeisimmät tahot olivat avoimet varhaiskasvatuspalvelut, äitiys- ja lastenneuvolat sekä perhetyö. Kolmannelta sektorilta aktiivisimmin olivat mukana Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä seurakunnat (Halme ym. 2012, 42).

Perälän, Halmen, Hammarin ja Nykäsen vuonna 2011 (100) tekemän tutkimuksen mukaan 21 % kunnista järjesti lapsi- tai perhepalveluita perhekeskustyyppisesti. 45 % ilmoitti, että heillä ei ole perhekeskustyyppistä toimintaa. 17 % kunnista taas ilmoitti suunnittelevansa tämän tyyppistä toimintaa. (Perälä ym. 2011, 100.)

Peilaan työssäni Tarinaviikkojen 2015 tuloksia vuoden 2011 Tarinaviikkojen tuloksiin. Koskisen ym. (2012) opinnäytetyössä ehdottomasti merkittävimmäksi positiiviseksi tekijäksi varhaisen tuen perhepalveluissa osoittautui vertaistuki. Seuraavaksi eniten mainintoja sai lapsen sosiaaliset suhteet sekä lapselle tarkoitetut virikkeet. Työntekijän ominaisuuksista eniten arvostettiin huomioonottamista, positiivisuutta ja ammattitaitoisuutta. (Koskinen ym. 2012)

Koskisen ym. (2012) opinnäytetyössä tutkittiin myös kehitystarpeita. Eniten mainintoja sai luokka ”enemmän kohtaamispaikkoja”. Koettiin, että tarvitaan enemmän erilaisia palveluita. Aukioloaikoihin liittyviä kehitystarpeita mainittiin useita, muun muassa kesäaukioloaikoja toivottiin enemmän. Myös toiminnan jatkuvuuden puute mainittiin monessa vastauksessa. (Koskinen ym. 2012.)

Myös aiempaa kehittämistyötä on tehty varhaisen tuen ja perhekeskusajattelun tiimoilta. Kaste-hanke on suomalainen sosiaali- ja terveystyöpalveluiden kehittämissuunnitelma, jonka avulla pyritään uudistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon organisointia ja sen rakenteita (Kerola 2013, 15). Hanke toteutettiin vuosina 2008-2011. Kaste-hanke jaettiin viiteen alueelliseen kokonaisuuteen. Hankkeessa pyrittiin vahvistamaan varhaisen ja ennaltaehkäisevän tuen työn asemaa ja osaamista. Tähän pyrittiin kehittämällä erilaisia palvelumalleja, joista perhekeskustoiminta ja hyvinvointineuvola ovat esimerkkejä. (Hastrup 2013, 22-23.) Hanke perustuu laissa asetettuihin tavoitteisiin ja niiden toteutukseen (Kaste n.d.).

Jyväskylän seudun Perhe-hanke on ollut mukana kehittämässä perhekeskuksia ja varhaisen tuen palveluita. Laajemmin ajateltuna tavoite hankkeessa oli lapsiperheiden palveluiden kokonaisvaltainen kehittäminen. Hanke toteutettiin 2008-2011 (Kemppainen 2008, 4). Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen loppuraportin mukaan keskeistä on, että työntekijät eri palveluista tekevät yhteistyötä niin, että asiakkaan ei tarvitsisi asioida monien eri työntekijöiden kanssa. (Huisko & Kolari 2008, 7.)

3 Perheet

Vanhemmuus ja perhe-elämä ovat muuttuneet paljon 90-luvun murroksessa. Työelämällä on entistä enemmän vaikutusta myös perhe-elämään. Keskeinen haaste on perhe-elämän ja työelämän yhteensovittaminen, mikä saattaa vaikuttaa myös perheiden keskinäisiin suhteisiin ja suhdedynamiikkaan. Myös sosiaaliset verkostot ovat muuttuneet. Enää ihmisillä ei ole lähisukulaisia tai muita sellaisia niin helposti saatavilla, joten luonnollinen kanava matalan kynnyksen tukeen omilta verkostoilta on vähentynyt. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4-7.)

Perheistä on kaikin tavoin tullut monimuotoisempia. Merkittävänä tekijänä asiaan liittyen on mainittava avioerojen lisääntyminen ja sen mukanaan tuomat muutokset ja haasteet. Monimuotoisuutta on lisännyt myös esimerkiksi avoliittojen lisääntyminen. Myös niin sanotut sateenkaariperheet ovat lisänneet osaltaan tätä monimuotoisuutta. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4-7.) Monimuotoisuuden vuoksi ”perhe” onkin vaikeasti määriteltävä asia. Jokainen yksilö määrittelee itse perheensä. (Pohjola 2005, 43.)

Lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.4.1983/361) mukaan: ”Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärrystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.” Vanhemmuus ei ole aina helppoa. Se on jotain, mitä ei voi oppia kokonaan kirjoista. Kun ihmisestä tulee vanhempi, hänellä alkaa elinikäinen suhde uuden ihmisen kanssa, jolle pitää antaa päivittäin turvaa, läsnäoloa, lämpöä ynnä muuta sellaista. Siihen liittyy usein myös keskeisesti parisuhdetyytyväisyyden ylläpitäminen ja siihen liittyvät haasteet. (Lehtimaja 2007, 235-237.)

Osa yhteiskunnan ja työelämän muutosta on, että kaiken pitää olla aina saatavilla. On paljon vuorokauden ympäri auki olevia kauppoja ja töihin voi joutua tulemaan milloin vain. Elämme postmodernissa yhteiskunnassa. Myös vanhemmuus on muotoutunut postmoderniksi. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi pyritään saamaan itsenäiseksi mahdollisimman nuorena. Kasvatuksessa ajatellaan tehokkuutta niin kuin esimerkiksi työelämässäkin. (Schmitt 2002, 301-307.)

On mahdollista, että osa vanhemmuudessa koetuista haasteista liittyy siihen, että vanhempien muistot siitä, millaista oli olla lapsi, eivät yhteiskunnan muutoksen kautta auta heitä heidän kasvatustehtävässään. Yhteiskunnan muutoksen takia on erilaisia haasteita kuin muutama vuosikymmen sitten, minkä vanhemmat saattavat kokea hämmentävänä (Sinkkonen 2002, 7.)

4 Työntekijät

4.1 Työntekijän ominaisuudet

Työntekijät toimivat asiakkaiden kanssa eri tavoin. Toiset korostavat asiantuntija-asemaansa, kun taas toiset ovat enemmän ohjaavia. Nykyään korostetaan tätä avoimempaa ja ohjaavampaa työtettä. Neuvontatilanteessa ajatellaan olevan kaksi ammattilaista: vanhempi ja työntekijä. Vaikka työntekijä esittäisi asiantuntijuudestaan nousevia ohjeita, voi ne osoittaa kunnioittaen vastapuolta. Työntekijöiden ja asiakkaiden välinen seinä ei ole suuri. Nykyään tietoa on saatavana kaikille ja vanhemmilla on tietoa. Toisaalta taas moni perhetyöntekijä on itse vanhempi ja tuo kokemuksia vanhemmuudesta työhönsä. (Vidén 2007, 122-126).

Pyhäjoen (2005, 71) mukaan auttamistyön perusta on kunnioittava kohtaaminen ja ihmiskäsitys. Särkelä (2014) taas erittelee teoksessaan hyvään asiakkaan kohtaami-

seen ja vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä. Hän mainitsee neljä eri elementtiä: hyväksyminen, luottamus, välittäminen ja jämäkkyys. Hyväksymisellä hän tarkoittaa sitä, että asiakas otetaan vastaan ja hyväksytään hänen nykyisessä elämäntilanteessaan. Tähän liittyy myös se, että työskentelyn tavoitteet määritellään realistisiksi, asiakkaan elämään ja tavoitteisiin sopiviksi. (Särkelä 2014, 31-34.)

Luottamus hyvän asiakassuhteen elementtinä taas tarkoittaa sitä, että luotetaan, että pyritään yhdessä työskentelemään jonkin hyvän saavuttamiseksi. Joskus luottamuksen syntymisessä saattaa kulua pitkäkin aika. Luottamuksellisuus toimii ”välineenä” työskentelyn tuloksien saavuttamiseen, mutta joillekin jo luottamuksellinen suhde toisen ihmisen kanssa saattaa olla tulos sinänsä. (Särkelä 2014, 34-37.)

Se, kuinka syvästi ja emotionaalisesti asiakkaasta tulee välittää, vaihtelee tilanteittain. Tilanteessa, jossa kaivataan enemmän ulkopuolista arvioijaa tai apua reflektioon, voi olla parempi, että työntekijä on hyvin neutraali. Välittämisen syveneminen haittaa tätä ulkopuolelta arviointia. Toisaalta taas välittäminen mahdollistaa terapeuttisten elementtien tulemisen asiakassuhteeseen ja sitä kautta vaikuttavuuden toisella tavalla. Tällaisessa suhteessa on mahdollista nähdä transferenssia eli tunteidensiirtoa. Tällöin asiakas saattaa heijastaa suhteessa työntekijään ominaisuuksia, mitä esimerkiksi hänen kaltoin kohtelijallaan on ollut. Tällaisessa suhteessa asiakas kokee työntekijän välittävän hänestä ja hänen asioistaan. Emotionaalisessa suhteessa työntekijästä tulee hänelle tärkeä. (Särkelä 2014, 38-40.)

Jämäkkyys on työskentelyn eteenpäin menon kannalta tärkeä työntekijän ominaisuus. Tavoitteeseen pääseminen ja ”kasvu” eivät onnistu ilman ponnisteluja. Tähän asiakas saattaa tarvita paljonkin tukea. (Särkelä 2014, 40.) Särkelän (2014, 41) mukaan työntekijä voi olla sitä vaativampi, mitä parempi vuorovaikutussuhde hänellä ja asiakkaalla on.

4.2 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa yhä useamman perheen arkea. 1990-luvulla tuli voimaan subjektiivinen oikeus päivähoitoon vanhemman työtilanteesta riippumatta. Tämän ja monen muun tekijän summana varhaiskasvatuspalvelut ovat muuttuneet osaltaan nekin merkittäviksi lasten kasvattajiksi. Perheen ja varhaiskasvatuspalveluiden yhteistä yhteistyötä kasvattajina kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. (Poikonen & Lehtipää 2009, 69-73.)

Valtioneuvosto teki vuonna 2002 periaatepäätöksen (2002:9), jossa nostettiin keski-öön vanhempien ja varhaiskasvatuspalveluiden työntekijöiden välinen kasvatuskumppanuus. Tähän perustuen on tehty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jossa on määritelty tämän kasvatuskumppanuuden keskeiset asiat. Periaatteista nousee ajatus ammattikasvattajien ja perheen yhteistyöstä lapsen etu ja tarpeet ollessa työn lähtökohta. Huomioitavaa on myös ammattikasvattajan ja huoltajien molemminpuolinen arvostus. (Poikonen & Lehtipää 2009, 73-74.)

Kasvatusvastuun jakautumisesta käydään yleistä keskustelua. Yleinen ammattilaisten mielipide on se, että kasvatusvastuu on siirtynyt liiaksi ammattilaisten huoleksi, pois vanhemmilta. Yhtä syytä tähän ei ole löydetty, mutta tätä muutosta on pyritty selittämään muun muassa sosiaalisten verkostojen haurastumisella ja työelämän vaatimuksista. Asiaa on selitetty myös sillä, että vanhemmat kokevat kasvattamisen haastavaksi. (Vidén 2007, 116-120.)

4.3 Vapaaehtoistyö

Cnaan, Handy ja Wadsworth määrittelevät vapaaehtoistyön organisoiduksi toiminnaksi, jota yksilö tekee omasta tahdostaan ja josta hän ei saa korvausta (Marjovuo 2014, 12). Makkosen ja Möttösen (2014) opinnäytetyön mukaan vapaaehtoisen ei

kuulu toimia yhtenä työntekijänä, vaan hänen roolinsa on eri. Vapaaehtoistyöntekijä voi kieltäytyä tehtävistä ja lopettaa toiminnan halutessaan. Hän on oikeutettu tukeen ja ohjaukseen. Vapaaehtoistyöntekijän tulee normaalin työntekijän tavoin muun muassa noudattaa vaitiolovelvollisuutta, kunnioittaa asiakasta ja pitää kiinni sovituista asioista. (Makkonen ja Möttönen 2014.)

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen vapaaehtoistoimintaan osallistuu noin 900 000 suomalaista vuodessa (Marjovuori 2014, 11) . Väitöskirjassaan Marjovuori (2014, 11-12) esittää osasyynä vapaaehtoistyön herättämään mielenkiintoon sen, että julkisella sektorilla ei enää ole varaa järjestää palveluita, joten ratkaisuja palvelujen järjestämiseen on haettava muualta.

5 Vertaistuki

Vertaisryhmässä yksilöitä yhdistää tietyn kokemuksen jakaminen muiden ryhmäläisten kanssa (Hyväri 2005, 214). Vertaisryhmän vaikutus perustuu siihen, että yksilö saa ryhmässä kokemuksen siitä, että ei ole yksin haasteensa tai elämäntilanteensa kanssa ja että henkilö kuulee muillakin olevan samanlainen elämäntilanne tai muuta sellaista (Koistinen 2007, 437). Näitä muiden kokemuksia ja selviytymistapoja peilataan omaan kokemukseen, mikä auttaa asioiden käsittelyssä. Osa tulee vertaisryhmään saamaan apua, osa auttamaan kertomalla omasta selviytymisestä. Vertaistukiryhmät voivat olla keskustelevia, toiminnallisia tai pelkkää yhdessäoloa. Vertaistukea voi saada järjestetyistä vertaistukiryhmistä, omista vertaisryhmistä tai tukihenkilötoiminnan avulla. Ihmiset, joilta henkilö saa vertaistukea, ovat tavalla tai toisella osa yksilön sosiaalista verkostoa. (Mikkonen 2011, 205-209, 214.)

Vertaistuen tarve on yleisellä tasolla taas kasvanut yhteiskunnan jatkuvan muutoksen vuoksi. Suomessa vertaistuki on lisääntynyt 1960-1980-luvuilla kaupungistumisen myötä. Se vahvistui edelleen ihmisten hakiessa tukea selvitäkseen 1990-luvun alkupuolen lamasta ja sen aiheuttamista ongelmista. (Mikkonen 2011, 210-212.) Tällä hetkellä ryhmiä on paljon, mutta tarkkaa määrää ei pysty sanomaan (Nylund 2005, 195). Vertaistuen merkitys korostuu stressitilanteissa ja niiden yli pääsemisessä (Koistinen 2007, 437). Ryhmiä on esimerkiksi eri sairauksiin liittyen. Vertaistuki on yksi sosiaalisen tuen osa-alue (Koistinen 2007, 437). Sosiaalisen tuen on todettu vaikuttavan merkittävästi vanhemmuuden laatuun ja vanhempien jaksamiseen. (Koistinen 2007, 437)

6 Sosiaalihuoltolaki varhaisen tuen perhepalveluiden näkökulmasta

Uusi sosiaalihuoltolaki tuli suurimmaksi osakseen voimaan huhtikuussa 2015. Siinä pyritään painottamaan ennaltaehkäisevää työtä korjaavan työn sijasta. Käytännössä siis pyritään lisäämään matalan kynnyksen palveluja niin, että perheet saisivat tukea oikea-aikaisesti sitä tarvitessaan ilman lastensuojelun asiakkuutta. (Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015.)

Suuri muutos uuden sosiaalihuoltolain myötä on oikeus **lapsiperheiden tilapäiseen kotipalveluun**. Kotipalvelu toimintona tarkoittaa avustamista jokapäiväisissä kodin askareissa: asumiseen, hoitoon, huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen ynnä muuhun liittyen. Käytännössä kotipalveluna voi saada ateria-, vaatehuolto-, ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä lisääviä tukitoimia. Kotipalveluun ovat oikeutettuja henkilöt, jotka tarvitsevat apua edellä mainituissa toimitissa toimintakyvyn alentumisen tai elämäntilanteen vuoksi (esimerkiksi

avioerotilanne). Kotipalvelun käsittävä osa uudistetusta sosiaalihuoltolaista tuli voimaan 1.1.2015. (L. 30.12.2014/1301, 19§.)

Oikeus kotipalvelujen saamiseen ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta. Tämä kulkeekin yksiin yleisen linjan kanssa, jolla pyritään vähentämään lastensuojelun asiakkuuksia ja painottamaan käytetyt palvelut matalakynnyksisiin ennaltaehkäiseviin palveluihin. Kuitenkin edelleen myös lastensuojelun asiakkaat ovat sitä tarvitessaan oikeutettuja kotipalveluihin. (Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015.)

Uuden lain myötä sosiaalihuollon piiriin tulevalle ihmiselle on tehtävä **palvelutarpeen arviointi**. Arviointi on aloitettava viivyttämättä ja saatettava loppuun pikimmiten. Erityistä tukea tarvitseville lapsille, yli 75-vuotiaalle ja henkilölle, joka on oikeutettu ylimpään hoitotukeen, on selvitys aloitettava viikon sisällä yhteydenotosta. (L. 30.12.2014/1301, 36§.)

Palvelutarve arvioidaan siinä laajuudessa, mikä nähdään hyödylliseksi. Arvioinnissa on mukana tilanteen mukaan yksilön lähiverkostoansa sekä muita toimijoita. Asiakkaalle on tehtävä selväksi ymmärrettävällä tavalla hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. Hänelle on kerrottava kaikki hänen tilanteeseensa sopivat vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa ja kaikki muut seikat, jotka nähdään liittyvän hänen asiaansa. (L. 30.12.2014/1301, 36§.)

Palvelutarpeen arviointi sisältää seuraavat asiat:

- 1) Yhteenvedon asiakkaan tilanteesta sekä sosiaalipalvelujen ja erityisen tuen tarpeesta.
- 2) Sosiaalihuollon ammattihenkilön johtopäätökset asiakkuuden edellytyksistä.
- 3) Asiakkaan mielipiteen ja näkemyksen palvelutarpeestaan, ellei palvelutarpeen arvioimiseen asiakkaan kanssa ole ilmeisiä esteitä
- 4) Asiakkaan ja sosiaalihuollon ammattihenkilön arvion omatyöntekijän tarpeesta. (L. 30.12.2014/1301, 37§.)

Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan myös sitä, kuinka pitkäaikaista tukea asiakas tarvitsee. Jos tuen tarve on tilapäistä, pyritään riittäväillä palveluilla ehkäisemään pitkäaikaista palvelujen tarvetta. Jos taas tuen tarve on pitkäaikaista tai jatkuvaa, pyritään työskentelyllä tukemaan asiakkaan itsenäistä selviytymistä tai tuen tarpeen loppuminen tietyn tavoiteajan sisällä. Tapauksissa, joissa on pitkäaikainen tuen tarve, pitää tuki järjestää niin, että sen jatkuvuus säilyy (poikkeuksena se, että palvelujen muuttaminen olisi asiakkaan edun mukaista). (L. 30.12.2014/1301, 38§.)

Kotipalvelu ei ole ainoa tukimuoto, joka on ennen lakiuudistusta suunnattu lastensuojelun asiakkuuden omaaville, mutta joka muuttui kaikille saatavaksi. Näitä palveluita ovat esimerkiksi myös tukihenkilöt ja –perheet. Nykyään siis tukihenkilö ja tukiperhetoimintaa voi saada, jos palvelutarpeenarvioinnissa toiminnan aloittaminen osoittautuu hyödylliseksi. (Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015.)

Merkittävänä muutoksena koko lain läpi seuraa painotuksen siirtäminen korjaavasta työstä ennaltaehkäisevään työhön. Lastensuojelun saralla tämä tarkoittaa sitä, että pyritään lisäämään merkittävästi palveluja, joihin ei kuulu lastensuojelun asiakkuutta (esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelua). Osa palveluista siis ikään kuin siirtyy korjaavalta puolelta ennaltaehkäisevälle puolelle. Lastensuojelun avohuoltoa ja sijaishuoltoa pyritään siis merkittävästi pienentämään ja muita matalan kynnyksen perhepalveluita pyritään lisäämään. Välittömän korjaavan työn asiakasmäärien alenemisen lisäksi tämä muutos vaikuttaa myös pitkällä aikavälillä: ennaltaehkäisevän työn takia ei ole tarve enää korjaavaan työhön siinä määrin kuin ennen. (L. 30.12.2014/1301; Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015)

Edellä mainittu muutos edellyttää matalan kynnyksen palvelujen monipuolistumista ja lisääntymistä (Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015). Sosiaalihuoltolain mukaisesti sosiaalipalvelut on toteutettava niin, että niihin pystyy hakeutumaan itse ja jos mah-

dollista, olisi hyvä jos palvelut pystyttäisiin toteuttamaan muiden peruspalveluiden yhteydessä (L. 30.12.2014/1301, 33§).

Koko Suomessa vuonna 1990 lapsiperheiden kotipalvelua käytti 8,2 % lapsiperheistä. 1990-luvun aikana tämä osuus laski monta prosenttiyksikköä niin, että vuonna 2000 sama luku oli enää vain 2,9 %. Tämänkin jälkeen kotipalvelun käytön määrä on laskenut niin, että vuonna 2014 Suomen lapsiperheistä 1,7 % käytti tilapäistä kotipalvelua. Kuitenkaan vuoden 2010 jälkeen palveluiden käyttö kääntyi hienoiseen kasvuun. (Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, n.d.)

Tämä 1990-luvun kehityssuunta johtui siitä, että psykososiaalisten palveluiden tarveharkintaisuutta lisättiin laman takia, mikä johti käytännössä palvelutarjonnan kaventumiseen (Heino 2003, 86-87). Palvelutarjonnan kaventumisen seurauksena leikattiin ennaltaehkäisevistä palveluista ja painopiste siirtyi korjaavaan työhön (Kannanotot ja lausunnot 2013). Avun piiriin pääsemiselle tuli suurempi kynnyks (Salmi, Mäkelä, Perälä & Kestilä 2012, 2-3). Tästä johtuen lasten ja nuorten hyvinvointi heikkeni ja eriarvoisuus lisääntyi (Salmi ym. 2013). Korjaavat erityispalvelut ovat usein kalliimpia, joten painottaminen korjaaviin palveluihin tulee kalliiksi (Iivonen 2013).

Vuonna 2013 tehdyn Kuntaliiton lastensuojelun kuntakyselyn mukaan lapsiperheiden kotipalvelu jää usein saamatta 60 kunnassa, järjestäminen onnistuu, mutta vie paljon aikaa 55 kunnassa, onnistuu kohtuullisessa ajassa 92 kunnassa ja onnistuu usein ilman viivettä 92 kunnassa. Jos palattaisiin samalle käyttötasolle, joka oli 1990-luvun alussa, tarvittaisiin yli 1200 uutta työntekijää. (Puustinen-Korhonen, 2013.) Onkin sanomatta selvää, että kuntien on ollut pakko tehdä paljon muutoksia viimeistään sosiaalihuoltolain uudistuksen (L. 30.12.2014/1301) tullessa voimaan tämän vuoden huhtikuussa.

7 Varhaisen tuen perhepalvelut Jyväskylässä

7.1 Varhaisen tuen perhepalvelut

Perhepalvelut ovat perheille vapaaehtoisia palveluita, joissa on usein keskiössä kohtaaminen. Uusimäen (2005, 33) mukaan perhetyö voidaan jakaa perhetyöhön, joka on kohdennettuja interventioita ja perhepalveluihin, joka on tukea, jossa ei välttämättä ole perhetyön kaltaista tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Perhepalvelujen toiminnot nähdään hyvin asiakaslähtöisinä. Ne ovat tukea perheen yleiselle hyvinvoinnille. Perhepalvelut ovat usein palveluja, joihin asiakas itse hakeutuu. (Uusimäki 2005, 34-35.)

Varhaisen tuen palveluilla pyritään ennaltaehkäisemään perheiden ongelmia. Sillä pyritään myös ylläpitämään hyvinvointia. Näinpä varhainen tuki työmuotona on myös positiivisten asioiden korostamista ja tukemista. Varhaisen tuen työn tavoitteena on tunnistaa riskitekijöitä. Kun näiden riskitekijöiden kanssa autetaan, riski ongelmien kärjistymiseen pienenee. Keskeistä on myös perheen kannalta oikea-aikainen tuki. Varhainen tuki toteutuu monialaisena yhteistyönä. (Huisko & Kolari 2008, 7.)

Ennaltaehkäisevä työ tulee pidemmällä aikavälillä halvemmaksi kuin korjaava työ. Käytännössä kunnat eivät kuitenkaan sijoita tarpeeksi rahaa ennaltaehkäisevään työhön. Asia on monisyinen, mutta suurin syy tälle on se, että koska erilaisten ongelmien kehityskulkuja ei tarkasti tiedetä, niitä ei oteta vakavasti. (Mäkelä 2013, 21-22.)

Lapsi- ja perhepalvelut ovat organisoitu eri kunnissa eri tavalla. Kaiken kaikkiaan lapsiperheille palveluita tarjoavien palvelujen yhteistoiminta on todettu puutteellisesti organisoituneeksi varsinkin, kun asiakas joutuu vaihtamaan palvelusta toiseen. Eri tahoilla on omat tavoitteensa ja periaatteensa, mikä vaikeuttaa saumatonta yhteistyö-

tä. Tahot toimivat palvelukeskeisesti. Tällöin oletetaan, että perhe itse hakee palveluita, jolloin jatkuvuus saattaa katketa. Tällöin ei pystytä käyttämään kaikkea tarjolla olevaa tukea ja asiantuntijuutta hyödyksi niin hyvin kuin olisi mahdollista. (Perälä ym. 2011, 20.)

Perhekeskusajattelussa lähtökohtaletuksena on se, että lapsen ja koko perheen hyvinvointia voi edistää vanhemman hyviä toimintatapoja ja vanhemmuutta vahvistamalla (Halme ym. 2012, 15). Tavoitteena perhekeskusajattelussa on tarjota matalan kynnyksen palveluja, jotka toimivat lähellä perheiden arkea sekä tasoittavat lasten hyvinvointi- ja terveyseroja (Halme ym. 2012, 17). Perhekeskukset pyrkivät ennaltaehkäisemään perheiden ongelmia ennen niiden ilmenemistä (Viitala, Kekkonen ja Paavola 2008, 20) ja tätä kautta pyritään yleisen toimintalinjan mukaan kääntämään palvelujen painoa korjaavista ennaltaehkäiseviin (Halme ym. 2012, 15). Perhekeskustoiminnassa keskiössä on myös pyrkimys uudistaa palvelurakennetta sektorirajojen yli toimivalla yhteistyöllä, sekä tuomalla eri organisaatioista ja hallinnonaloja lähemmäs toisiaan (Halme ym. 2012, 15, 34).

Perhekeskuksia on monen muotoisia ja nimityksiäkin perhekeskuksille on useita. Vakiintuneimmat nimitykset olivat perhekeskus ja perhepalvelukeskus, mutta myös muun muassa ”hyvinvointiasema” ja ”perheasema” nimityksiä käytettiin. Perhekeskuksen palvelut voivat sijaita samassa rakennuksessa, mutta tämä ei ole välttämätöntä. (Halme ym. 2012, 31.) Ruotsin Sosiaalihuolto määrittelee perhekeskuksen palvelukokonaisuudeksi, johon kuuluvat äitiysneuvolan, avoimen varhaiskasvatuksen ja ainakin ennaltaehkäisevän sosiaalityön palveluja ja joista ainakin osan edellytetään sijaitsevan samoissa toimitiloissa (Halme ym. 2012, 34).

Perhekeskusajattelu kääntää ajattelua sosiaalihuoltolain tavoin korjaavista palveluista ennaltaehkäisevään työhön. Kumpikin näistä korostaa oikea-aikaista auttamista matalalla kynnyksellä. Varhainen tuki on kummassakin keskeinen asia. Tavoite on siis näiltä osin sama. (L. 30.12.2014; Halme ym. 2014.) Jyväskylässä ei ole suoranaista

perhekeskusta, mutta varhaisen tuen palveluita on eli perhekeskusajattelua ilmenee. Seuraavaksi esittelen joitakin Jyväskylän seudulla toimivista merkittävimmistä varhaisen tuen perhepalveluiden tuottajista. Kaikki seuraavista ovat olleet mukana myös Tarinaviikoilla.

7.2 Jyväskylän kaupunki

1990-luvulla tuli voimaan subjektiivinen oikeus päivähoitoon vanhemman työtilanteesta riippumatta (Poikonen & Lehtipää 2009, 69-73). Yhteiskunnan ja varsinkin työelämän muutoksen takia (Rönkä & Kinnunen 2002, 4-7) subjektiivisen päivähoiton oikeuden mahdollistamana päivähoitossa olevien lasten määrä on kasvanut (Säkinen & Kuoppala 2013, 1) ja näin erityisesti päivähoitosta on tullut suuri osa lapsiperheiden elämää. Päiväkodilla on aitiopaikat lapsen ja perheen elämään. Siellä varhaisen tuen pitäisi olla mukana jokapäiväisessä arjessa. Se onkin yksi varhaiskasvatuspalvelujen tehtävistä. (Tuki varhaiskasvatuksessa 2015.)

Moni perhe käyttää **päivähoidon** palveluita. Päivähoitoa tarjoavat päiväkodit ympäri kaupunkia. Päiväkotiryhmät on jaettu usein iän mukaisesti. Jyväskylän kaupungin järjestämää päivähoitoa on mahdollista saada myös vuorotyön aikojen mukaan, ruotsinkielellä ja tilapäisesti. (Päiväkodit n.d.). Päivähoitopaikkaa voi hakea ympäri vuoden. Myös yksityinen sektori järjestää päiväkotitoimintaa. (Päivähoitopaikkojen hakeminen n.d.)

Kunta on velvollinen järjestämään maksutonta **esiopetusta** kuusivuotiaille lapsille sekä lapsille, joiden perusopetuksen alkua on viivästetty vuodella (L. 21.8.1998/628). Esiopetukseen on haettava etukäteen (Esiopetus n.d.). Jyväskylässä esiopetusta annetaan päiväkotien ja koulujen yhteydessä (Jyväskylän esiopetussuunnitelma 2010, 2).

Esiopetuksen pääasiallisia tavoitteita on lapsen kehityksen ja kasvun tukeminen, oppimisedellytyksen kasvattaminen ennen koulun alkua sekä lapsen yleisen hyvinvoinnin edistäminen. Myös leikkiminen nähdään keskeisenä osana lapsen kehitystä. Esi-koululla saattaa olla erilaisia painotuksia, esimerkiksi liikunta tai luonto. (Jyväskylän esiopetussuunnitelma 2010.)

Jyväskylän kaupungin **kerhot** ovat suunnattuja 2-6-vuotiaille. Niissä lapsi oppii toimimaan muiden lasten kanssa sekä oppii uusia taitoja. Kerhot keskittyvät lähinnä leikkimiseen ja ulkoiluun turvallisessa ympäristössä. Kerhot kokoontuvat kaksi kertaa viikossa. Jyväskylässä on useita kerhoja eri asuinalueilla. Näihin on haut aina keväisin ja lukuvuosi alkaa syksystä. Kerhotoiminta on maksullista. (Päivähoidon kerhotoiminta n.d.)

Perhekahvilat/perhekerhot ovat avointa toimintaa ilman ennakoilmoittautumista. Perhekahviloihin on koko perhe tervetullut. Keskeistä on verkostoituminen muiden perheiden kanssa. Joissain Jyväskylän kaupungin ylläpitämissä perhekahviloissa on tiettyjä teemoja, mutta usein on myös vapaata keskustelua ja oleilua. Myös perheet saavat ehdottaa perhekahviloihin sisältöjä tai toimintaa. Osallistuminen on maksutonta. Jyväskylän kaupungin perhekahviloita järjestetään muun muassa päiväkotien tiloissa. (Perhekahvilat n.d.)

Jyväskylän kaupunki ylläpitää muutamaa **perhepuistoa**. Perhepuistoissa on paljon ulkoleikkeihin käytettäviä välineitä ja telineitä. Ne ovat auki arkisin. Useaan puistoon kuuluu myös jokin sisätila. Jotkut perhepuistot ovat päiväkotien yhteydessä, esimerkiksi Mansikkapuisto kuuluu Huhtasuon päiväkotiin. Erään perhepuiston yhteydessä taas kokoontuu perhekahvila kerran viikossa. Toiminta on siis kovin moninaista. (Perhe- ja leikkipuistot n.d.)

7.3 Neuvolan palvelut

Perhesuunnitteluneuvolan palvelut sijoittuvat aikaan ennen raskautta. Perhesuunnitteluneuvolassa käydään läpi esimerkiksi ehkäisyyn liittyviä asioita. Mahdolliset lapsettomuustutkimukset alkavat täältä. Perhesuunnitteluneuvolassa tehdään raskauden keskeytykseen liittyvät tutkimukset sekä annetaan ohjausta sukupuolitauteihin liittyen. Pää tavoitteena on siis seksuaaliterveyden ylläpitäminen. (Perhesuunnitteluneuvola n.d.)

Äitiysneuvolan toiminta on lain säädeltä toimintaa perheen hyvinvoinnin edistämiseksi. Jokaisen asiakkaan kohdalla tehdään kartoitus, johon kuuluu tuen ja ohjauksen, sekä tutkimuksien ja hoidon tarpeen arviointi. Äitiysneuvolassa tehdään äidille ja koko perheelle näistä asioista räätälöity terveydenhoitosuunnitelma. Äitiysneuvolan asiakkuus jatkuu raskausajalta synnytyksen jälkeiseen tarkastukseen asti. Äitiysneuvola järjestää myös valmennuksia sekä vertaisryhmiä, esimerkiksi yksin lasta odottavien äitien vertaisryhmä. (Äitiysneuvola n.d.)

Lastenneuvolan toimintaan kuuluu lapsen kehityksen seuranta eri osa-alueilla valtakunnallisten asetusten ja suositusten valossa sekä antaa lapselle rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet. Myös puhelinneuvonta ja kotikäynnit sekä mahdollisuuksien mukaan järjestetyt perheryhmät kuuluvat lastenneuvoloiden toimintaan. Pää tavoitteena lastenneuvolalla on äitiysneuvolan tavoin edistää perheen ja sen jäsenien hyvinvointia ja terveyttä. Vanhemmuutta ja hyviä kasvatuskäytäntöjä pyritään tukemaan. Lastenneuvola on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille perheineen. (Lastenneuvola n.d.)

Perheneuvolan tavoitteena on tukea lapsiperheitä erilaisissa elämäntilanteissa. Perheneuvolaan voi hakeutua monesta syystä. Sieltä voi hakea muun muassa tukea ja ohjausta vanhemmuuteen, parisuhteeseen tai koko perheen konflikteihin liittyvissä tilanteissa. Hakeutuminen perheneuvolaan on aiheellista, jos on huolissaan lapsen kehitykseen, tunne-elämään tai mielialaan liittyvistä asioista. Myös erotilanteissa voi

halutessaan ottaa yhteyttä perheneuvolaan. Jyväskylän kaupungin perheneuvola on tarkoitettu lähinnä alle 13-vuotiaille lapsille perheineen. Jyväskylän perheneuvolassa työskentelee moniammatillinen tiimi, jossa on psykologeja, sosiaalityöntekijöitä ja lääkäreitä. Perheneuvolassa voidaan työskennellä hyvin monimuotoisesti: yksilönä, pareittain tai ryhmässä. Palvelut räätälöidään perheen tarpeiden mukaisiksi. (Perheneuvola n.d.)

Neuvolan perhetyö on ennaltaehkäisevää vanhempien tai perheen tukemista erilaisissa haastavissa kasvatukseen liittyvissä asioissa (Neuvolan perhetyö n.d.). Neuvolan perhetyö keskittyy keskusteluapuun, ohjaukseen ja neuvontaan tavoitteena asiakkaan tasavertaisuuden kokemus (Neuvolan perhetyö n.d.; Kuosmanen 2007, 370). Neuvolan perhetyössä pyrkimyksenä on lyhytkestoisuus (Kuosmanen 2007, 370). Jyväskylässä neuvolan perhetyö on kotikäyntityötä (Neuvolan perhetyö n.d.). Käytännössä perhetyössä käytetyt menetelmät voisivat olla tilanteen mukaan esimerkiksi verkostokartta, uniopastus tai vanhemmuuden ja parisuhteen roolikartta (Kuosmanen 2007, 372).

7.4 Jyväskylän seurakunta

Jyväskylän seurakunta jakautuu yhdeksään alue seurakuntaan, jotka järjestävät lapsi- ja perhetyönsä itsenäisesti. Palvelut saattavatkin siis vaihdella kaupunginosittain. Yhteistä kaikissa seurakunnan järjestämässä ryhmässä on kristillinen arvopohja ja kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen. (Lapset ja perheet n.d.)

Seurakunta järjestää **päiväkerhoja**. Ryhmiä on Jyväskylässä monia. Ne ovat maksuttomia. Ryhmät ovat avoimia riippumatta siitä, kuuluuko seurakuntaan. Päiväkerhoihin on ilmoittautuminen aina keväisin. Kerhot kokoontuvat kerran tai kahdesti viikossa. Päiväkerhoryhmiä on 3-5-vuotiaille. (Lapset ja perheet n.d.)

Jyväskylän seurakunta järjestää myös erilaisia **perheryhmiä**. Ryhmillä voi olla erilaisia teemoja, esimerkiksi perheretkikerhoa järjestetään. Seurakunta järjestää yhteistyössä neuvolan kanssa Ekavauva-ryhmää. Ryhmät ovat avoimia. Keskeistä ryhmässä on niin lasten kuin vanhempienkin kohtaaminen sekä yhdessä vietetty aika. (Lapset ja perheet n.d.)

Seurakunta järjestää Jyväskylässä useita ”**muskareita**”. Muskarissa tutustutaan erilaisiin soittimiin, leikitään musiikillisia leikkejä, lauletaan ja liikutaan. Näiden kautta opetellaan vuorovaikutustaitoja. Ryhmiä löytyy 3 kuukauden ikäisille suunnatuista 7 vuotiaiden ryhmään. Alle 3-vuotiaiden ryhmässä myös aikuiset ovat mukana. Muskari kokoontuu kerran viikossa. Toiminnassa on osallistumismaksu ja siihen ilmoitetaan etukäteen. Seurakunta järjestää myös perhemuskareita, joihin ovat tervetulleita kaikenikäisten lasten vanhemmat. (Muskarit n.d.)

Jyväskylän seurakunnalla on myös **perhekahviloita**- ja **perhekerhoja**. Toimintaperiaatteet näillä on hyvin samat kuin esimerkiksi kaupungilla. Kumpaakaan ei vaadita ennakoilmoittautumista. Kumpikin toiminnoista on maksutonta. (Perhekerho n.d.; Perhekahvila n.d.)

7.5 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Sillä on 557 paikallisyhdistystä ympäri maata. Lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on kymmenen piirijärjestöä, jotka tukevat paikallisjärjestöjen toimintaa. (Tietoa MLL:sta n.d.) Esimerkiksi Jyväskylän paikallisyhdistykset kuuluvat Järvi-Suomen piiriin, joka kouluttaa ja tukee yhdistyksiä muun muassa ohjaten vapaaehtoisia toiminnassaan (Sinikorpi 2015b).

Mannerheimin Lastensuojeluliitto pyrkii vaikuttamaan lapsi- ja perhepoliittiseen päätöksentekoon ja muistuttamaan päätöksien vaikutuksista lapsille ja perheille. Mannerheimin Lastensuojeluliitto pyrkii kaikella tavalla vähentämään lasten ja nuorten syrjäytymistä, yksinäisyyttä, päihteiden käyttöä ja kiusaamista muun muassa ylläpitämällä tukioppilastoimintaa. Tavoitteena on myös yhdistää ihmisiä erilaisten kerhojen ynnä muiden kautta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvoina ovat lapsen ja lapsuuden arvostaminen, yhteisvastuu, inhimillisyys ja yhdenvertaisuus. (Tietoa MLL:sta n.d.)

Jyväskylässä toimii kymmenen paikallisyhdistystä eri kaupunginosissa. Ne ovat avoimia, joten niihin voi liittyä kuka tahansa. Liittymismaksu on vaihtelee 22-25 euron välillä. Toiminta vaihtelee paikallisyhdistyksittäin. Erilaisia toimintoja, mitä yhdistykset ylläpitävät, on useita. Moni paikallisyhdistyksistä ylläpitää **perhekahvilaa** tai kahviloita. (Paikallisyhdistykset n.d.) Näiden toiminta on periaatteessa samanlaista kuin esimerkiksi kaupungin perhekahviloiden (ks. 4.2 Jyväskylän kaupunki) toiminta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilat kokoontuvat neuvoloissa, kerhotiloissa, päiväkodeissa tai leikkipuistoissa 1-2 kertaa viikossa pari tuntia kerrallaan (MLL:n perhekahvilat n.d.). Yhdistykset järjestävät myös vertaisryhmiä. Esimerkiksi Jyväskylän yhdistys järjestää ”Hätähousut” vertaisryhmää, joka on tarkoitettu keskoslasten vanhemmille (Toiminta- ja vertaisryhmät n.d.). Eri yhdistykset järjestävän myös muskareita, kerhoja, lastenhoitoapua, kirpputoreja ynnä muuta sellaista (Paikallisyhdistykset n.d.).

Mannerheimin Lastensuojeluliitossa toimii yhteensä yli 8000 vapaaehtoista. He ovat järjestämässä edellä mainittuja toimintoja, esimerkiksi perhekahvilat pyörivät vapaaehtoisvoimin. Osassa toiminnoista on kuitenkin myös palkattua henkilökuntaa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto huolehtii vapaaehtoistensa koulutuksesta kyseisiin tehtäviin. (Tule vapaaehtoiseksi n.d.)

8 VATUPASSI-ryhmä ja Tarinaviikot 2015

Jyväskylän Varhaisen tuen –tiimi eli VATU-tiimi perustettiin vuonna 2007 neuvolan perhetyön ohjausryhmäksi. Tästä se on kehittynyt ja hakenut muotoaan. Nykyään se pyrkii edistämään Jyväskylän alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen tarkoitettujen ennaltaehkäisevien perhepalveluiden yhteistyötä. Tavoitteena on myös luoda vaikuttavuuden arvioinnin mittareita samalle kohderyhmälle. Tiimiin kuuluu edustajia monista eri palveluista. (KOSKE 2011.) Vuonna 2015 mukana oli edustajia Jyväskylän kaupungilta, seurakunnalta, MLL:n Järvi-Suomen piiristä, Pelastakaa Lapset Keski-Suomen aluetoimistosta, Keski-Suomen ensi- ja turvakodeista sekä Glorias-ta.

Jyväskylän ehkäisevän lastensuojelun työryhmä ELS on ollut myös mukana Tarinaviikoissa. Vuoteen 2011 asti se toimi Keski-Suomen alueella ehkäisevän lastensuojelun yhteistyöryhmänä. Tällä työryhmällä sekä VATU-tiimillä oli samanlaiset tavoitteet ja useita samoja osallistujatahoja. Vuonna 2012 nämä kaksi ryhmää yhdistyivät Vatupassi-tiimiksi. Se toimii keskustelufoorumina, jossa jaetaan tietoa ja osaamista ja pyritään kehittämään Jyväskylän lasten ja perheiden palveluita. Tällä ryhmällä ei ole päätäntävaltaa, eikä se ole virallinen organisaatio. Vatupassi järjestää vuosittaisten Tarinaviikkojen lisäksi Ehkäisevän lastensuojelun verstaan joka toinen vuosi. (Sinikorpi 2015b.) VATUPASSI-tiimi toimii opinnäytetyöni toimeksiantajana.

Tarinaviikot on VATUPASSI-tiimin kehittämä palautteen keruumenetelmä, jolla pyritään saamaan lapsiperheiden ääni kuuluviin mahdollisimman hyvin. Tarinaviikoilla nimensä mukaisesti kerätään palaute tarinamuotoisena. Tänä vuonna Jyväskylän kaupungin Tarinaviikot järjestettiin 9.-29.3. Tuona aikana siis eri perhepalveluissa kävijät kertoivat ja kirjottivat omia kokemuksiaan Jyväskylän alueella käyttämistään perhepalveluista. (Sinikorpi 2015a.) Tarinaviikkoja on järjestetty Jyväskylässä vuodesta 2010 lähtien (KOSKE 2011).

9 Opinnäytetyön toteutus

9.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoitus on arvioida Tarinaviikkojen tuloksien perusteella Jyväskylän alueen ennaltaehkäiseviä perhepalveluita. Työssäni pyrin vahvaan kehittämisenäkökulmaan. Vertailukohtana käytän edellisiä opinnäytetöitä ja niissä avattuja Tarinaviikkojen tuloksia sekä kehittämiskohteita. Tarkoitukseni on siis arvioida, ovatko asiakkaiden esiin nostamat kehittämiskohteet samoja kuin vuonna 2011 eli onko kehittämiskohteisiin puututtu. Lähestyn tyytyväisyyttä Jyväskylän ennaltaehkäiseviin perhepalveluihin vanhemman näkökulmasta. Rajaan työstäni siis pois Tarinaviikkojen arvioimisen palautteen keruumuotona.

Avaan työssäni ensin havaintoja, jotka nousevat aineistosta. Sen jälkeen vertaan niitä vuoden 2011 Tarinaviikkojen tuloksiin ja tarkastelen kehitystä vuoden 2011 ja 2015 tuloksien välillä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1 Millaisiksi vanhemmat kokevat avoimet perhepalvelut Jyväskylässä?

1.1 Mitkä asiat avoimissa perhepalveluissa saavat kiitosta vanhemmilta?

1.2 Mihin asioihin avoimissa perhepalveluissa vanhemmat toivovat muutosta?

2 Miten koetut kehittämiskohteet ovat muuttuneet verrattuna vuoden 2011 Tarinaviikkoihin?

3 Minkälaisia ominaisuuksia työntekijöissä arvostettiin?

9.2 Aineiston keruuprosessi

Aineiston keruuprosessissa yhteistyössä VATUPASSI-tiimin kanssa toimi joukko Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä Jyväskylän kristillisen opiston opiskelijoita. JAMKin

opiskelijat muokkasivat edellisinä vuosina käytettyä kysymyslomaketta sekä organisoivat aineiston keruun. Kristillisen opiston opiskelijat taas toteuttivat aineiston keruun yhdessä toimipisteen työntekijöiden kanssa. Itse en ollut tässä vaiheessa mukana. Aineistoa kerättiin muun muassa eri toimijoiden päiväkodeista, perhekahviloista, perhepuistoista ja päiväkodin kerhoista. Kerääminen toteutettiin 9.-29.3.

Vastaamisen helpottamiseksi VATUPASSI-tiimi on luonut ohjeistuspaperin, jossa on apukysymyksiä vastaamiseen vanhemmille (liite 1). Lisäksi VATUPASSI-tiimi on toimitanut toimipisteisiin esimiesten ohjeistuksen (liite 2). Siinä kerrotaan Tarinaviikoista ja annetaan käytännön vinkkejä vastauksien keräämistä varten. Vastauksia kertyi 50 kappaletta.

9.3 Sisällönanalyysi

Aineisto on kvalitatiivista eli laadullista. Tämän mukaisesti käytän opinnäytetyössäni kvalitatiivista tutkimusotetta. Yksi kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusmetodeista on tekstianalyysi (Metsämuuronen 2008). Tekstianalyysi on omiaan tähän aineistoon, koska sitä voi käyttää hyvin myös hyvin vapaan ja moninaisen aineiston analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Sisällönanalyysillä pyritään luokittelemaan ja tiivistämään aineistoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103).

Ensiksi sisällönanalyysia tehdessä on rajattava tutkittava aihe. Pitää siis tehdä tiukka päätös siitä, mitä asiaa aineistosta tutkii ja mikä jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Aineisto käydään läpi ja jollain tavalla erotellaan muusta aineistosta ne asiat, jotka ovat relevantteja juuri tämän tutkimuksen kannalta. On erityisen tärkeää, että tässä vaiheessa pystyy rajaamaan aineistosta tarpeeksi pienen kiinnostuksenkohteen. Kiinnostuksenkohteen mukaiset asiat kerätään aineistosta ja sen jälkeen alkaa niiden luokittelu tai muu sellainen. Tämä voidaan toistaa monta kertaa jo syntyneitäkin luokkia yhdistellen. Luokittelu on yksi aineiston järjestämisen tapa. Tuomin ja Sara-

järven (2009, 93) mukaan luokittelu on kvantitatiivinen eli määrällinen analyysi aineistosta nousseilla teemoille. Lopuksi, kun ollaan tyytyväisiä luokkiin, tehdään aineistosta jonkin sortin yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93.)

Sisällönanalyysin vaiheet on esitetty Taulukossa 1. Aloitin aineiston analyysin lukemalla kaikki vastaukset läpi tutustuakseni kokonaisuuteen. Sitten aloin tutkimuskysymys kerrallaan etsimään vastauksia aineistosta. Ensiksi kävin läpi ensimmäisen tutkimuskysymyksen (Millaisiksi vanhemmat kokevat avoimet perhepalvelut Jyväskylässä?) mukaista aineistoa ja kirjoitin havaintojani ylös. Tässä vaiheessa kirjoitin ylös myös, kuinka monessa eri vastauksessa tietty asia mainittiin. Tein saman vielä toistamiseen virheiden minimoimiseksi. Näitä vastauksia en kokenut relevantiksi esittää taulukkona tai numeerisessa muodossa.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen ensimmäisen alakysymyksen (Mitkä asiat avoimissa perhepalveluissa saavat kiitosta vanhemmilta?) kanssa toimin aluksi samalla tavalla: kävin läpi kaikki vastaukset ja poimin sieltä positiiviset maininnat ja pidin lukua siitä, kuinka moni vanhempi mainitsi tietyn asian. Toistin tämän vaiheen kaksi kertaa. Sitten luokittelin kiitosta saaneet asiat. Ensimmäisen luokittelun jälkeen yhdistin vielä joitain luokkia. Tein eniten mainintoja saaneista vastauksista taulukon, jossa ilmoitin esiintymiskertojen numeerisen määrän. Tätä frekvenssien ilmaisemista kutsutaan aineiston kvantifoinniksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120-122). Taulukkoon otin mukaan kaikki asiat, jotka saivat mainintoja neljältä tai useammalta vanhemmalta. Mukaan otettuja luokkia on yhdeksän. Tässä tutkimuksessa en teemoitellut aineistoa esimerkiksi vastaajan sukupuolen tai asuinalueen mukaisesti. Tämä siksi, että koin tärkeämmäksi opinnäytetyössäni käsitellä yleisesti Jyväskylän varhaisen tuen perhepalveluita kuin yksittäisien toimipisteiden eroja. En nähnyt järkeväksi tehdä tarkastelua myöskään sukupuolen perusteella, koska vastaajista sukupuolensa ilmoittaneista vastaajista vain viisi oli miehiä.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen toinen alakysymys liittyi kehitystarpeisiin. Tähän liittyvän aineiston kanssa toimin hyvin samalla tavalla kuin toisessa tutkimuskysymyksessä. Ensin kävin kahdesti vastaukset läpi ja merkkasin ylös vastauksista nousseita kehitystarpeita ja sen, kuinka moni oli vastannut tietyn asian. Sen jälkeen luokittelin aineiston. Kvanfioin vastaukset ja kokosin ne taulukoksi, joka ilmaisee tietyn kehitystarpeen mainitsijoiden määrän. Edellisen tutkimuskysymyksen tavoin kokosin taulukkoon kaikki asiat, jotka olivat saaneet mainintoja vähintään neljältä vanhemmalta. Myös tässä tutkimuskysymyksessä nämä vastaukset muodostivat yhdeksän eri luokkaa.

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla vertasin mainittuja kehittämiskohteita vuonna 2011 Tarinaviikoilla (Koskinen ym. 2012) mainittuihin kehittämiskohteisiin. Tämän avulla pohdin mahdollista muutosta näiden kahden vuoden välillä.

TAULUKKO 1. Sisällönanalyysin vaiheet

Vastauksien lukeminen				
1. tutkimuskysymys	1.1 tutkimuskysymys	1.2 tutkimuskysymys	2. tutkimuskysymys	3. tutkimuskysymys
Vastauksien läpikäynti kahdesti, frekvenssien ylöskirjaaminen	Vastauksien läpikäynti kahdesti, frekvenssien ylöskirjaaminen	Vastauksien läpikäynti kahdesti, frekvenssien ylöskirjaaminen	Keskeisten tulosten vertaaminen vuoden 2011 Tarinaviikkoihin verrattuna	Vastausten läpikäynti kahdesti, frekvenssien ylös kirjaaminen
	Luokittelu	Luokittelu		Luokittelu
	Luokkien yhdistäminen	Taulukko → 9 luokkaa		Luokkien yhdistäminen
	Taulukko → 9 luokkaa			

Kolmas tutkimuskysymys koskee sitä, millaisia ominaisuuksia asiakkaat arvostaisivat työntekijöissä. Asiaa kysyttiin kysymyksellä ”Millaisia ominaisuuksia ja taitoja arvostat perhepalveluiden työntekijässä/vapaaehtoisessa vetäjässä?”. On siis huomattava, että tässä tutkimuskysymyksessä ei keskitytä suoranaisesti siihen, millaisia työntekijät ovat olleet asiakkaita kohtaan. Koska kaikki eivät ole vastanneet annettujen apukysymysten mukaisesti, otan tähän tutkimuskysymykseen vastauksiksi selvät maininnat työntekijöiden hyvistä ominaisuuksista, vaikkakin ne tulisivat esiin kokemuksena hyvästä työntekijästä. Tarkastelusta jätän pois toteamukset jostain toiminnasta, esimerkkinä ”Ohjaaja on iloinen.”. Kävin tämänkin tutkimuskysymyksen liittyvän aineiston läpi kahdesti. Kirjotin maininnat ylös ja ryhmittelin vastaukset. Sen jälkeen vielä yhdistelin joitain luokkia.

Aineistossani oli arkaluonteista materiaalia ja pyrinkin käsittelemään aineistoa sen mukaisesti. Tuomin ja Sarajärven (2009, 131) mukaan tutkittavien suojaan kuuluu lähtökohtaisesti muutama asia. Ensimmäinen niistä on, että osallistujille pitää selittää tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Tarinaviikoilla osallistujille annetussa ohjeistuksessa esiintyy nämä asiat. Merkittäviä riskejä Tarinaviikoissa ei ollut. Osallistujien pitää olla vapaaehtoisia tutkimukseen eli heillä on oikeus kieltäytyä tai keskeyttää tutkimus tai kieltää aineiston käyttö tutkimuskäytössä jälkikäteen. Tutkimuslomakkeessa kysyttiin erikseen, saako tietoja käyttää JAMK:in opinnäytetyössä. Lisäksi tutkimuksen vastaaminen oli vapaaehtoista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Tässä tutkimuksessa onkin huomioitava se, että tiedossa ei ole, kuinka moni kieltäytyi vastaamasta tai jätti vastaamisen kesken.

Kohdehenkilön tulee tietää, mitä tutkimus käsittelee. Tarinaviikkojen kohdalla ei erikseen eritelty, mitä JAMK:in opinnäytetyö käsittelee. Neljäntenä asiana on osallistujien hyvinvoinnista huolehtiminen ja se, että vastaajille ei saa aiheutua vahinkoa

tutkimuksesta. Tarinaviikoissa ei ole riskiä minkäänlaiseen hyvinvoinnin vähenemiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Eräs Tuomin ja Sarajärven (2009, 131) mukainen asia on, että vastauksia ei käytetä muihin tarkoituksiin tai näytetä toisille osapuolille. Olen säilyttänyt tutkimuksen aineiston asianmukaisesti kaikilta osin, enkä ole näyttänyt sitä kenellekään. Kuudentena osallistujille on taattava anonymiteetti. Tutkimuksessa ei kysytä osallistujien nimiä, joten anonymiteetti on hyvä. Lisäksi vastaajia ei profiloida mitenkään. Vastaajat eivät siis ole tunnistettavissa. Viimeisenä asiana tutkijan odotetaan olevan rehellinen sekä vastuuntuntoinen ja pitävän kiinni kaikista sopimuksista. Tämäkin täyttyy Tarinaviikoja koskevaa tutkimusta tehdessäni (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

10 Tulokset

10.1 Vanhempien kokemukset varhaisen tuen palveluista

Vastauksissa 20:ssä ei ilmoitettu vastaajan sukupuolta. 26 vastaajaa ilmoittivat sukupuolekseen nainen, neljä sukupuolekseen mies. Vastaajista kymmenellä oli alle yksivuotias lapsi. Yhdestä kolmeen vuotiaita oli vastaajilla yhteensä 20. Lapsia neljästä kuuteen ikävuoteen oli niin ikään 20. Yli seitsemän vuotiaita vastaajilla oli aineiston mukaan 13.

Aineiston mukaan eniten käytettiin neuvolapalveluita. On syytä epäillä, että neuvolapalveluita käytettiin oikeasti jopa enemmän, sillä vastauksia saimme vastaajistamme 64 % mainitsi käyttäneensä neuvolapalveluita. Kuitenkin vuosittain vain muutama jättää Tiitisen (2014) mukaan menemättä raskausaikana neuvolaan. Seuraavaksi eniten vastaajat kertoivat käyttävänsä kerhoja ja perhekahviloita. Kuitenkin myös per-

hekerhot- ja puistot saivat runsaasti mainintoja. Palveluiden käytön frekvenssit ovat esitettyinä taulukossa 2.

TAULUKKO 2 . Palvelujen käyttö.

Palvelu	Kuinka moni
Neuvolat	32
Kerhot	25
Perhekahvilat	21
Perhekerhot ja -puistot	12
Vauvapysäkki/ekavauvaryhmä	4
Kotipalvelu	3

Kyselyn perusteella Jyväskylän perhepalveluihin ollaan suurimmaksi osaksi hyvin tyytyväisiä. Myös päiväkotitoimintaa koskevassa Paletti-tutkimuksessa eräänä tuloksena saatiin, että vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä päivähoitoon ja kasvatuskumppanuuteen päivähoidon kanssa (Poikonen & Lehtipää 2009, 87). Kaikkien vastauksissa ei ollut suoraa kannanottoa liittyen tyytyväisyyteen, mutta monessa vastauksessa kuitenkin osoitettiin, että niillä on ollut suuri helpottava vaikutus arkeen. Useassa vastauksessa vanhempi mainitsi oman tyytyväisyytensä lisäksi lapsen tyytyväisyyden palveluihin. Useat vastaajista kirjoittivat, että perhepalveluita on tarpeeksi omaan käyttöön, mutta niitä ei saa vähentää. Vastakkaisiakin mielipiteitä esiintyi muutamia. Tässä esimerkkejä perheiden tyytyväisyyteen liittyvistä maininnoista:

Ne ovat tärkeä osa päivittäistä toimintaa. (V14)

Tänään olisi kerhopäivä, viikon kohokohta. (V3)

... kynnyks tulla perhekahvilaan oli matala. Poikani viihtyi tosi hyvin ja sain itse olla rento ja vapautunut arkirutiineista. (V17)

Taulukossa 3 on esitettyä asiain, jotka vanhemmat kokivat positiivisesti merkittävimmiiksi käyttämässään varhaisen tuen palveluissa. Taulukossa olevien asioiden lisäksi yksittäisiä mainintoja esiintyi useista eri asioista. On syytä muistaa, että oletettavasti eri tekijöillä on riippuvuussuhteita keskenään. Erityisesti kohtaan ”voimavaroja jaksaa” vaikuttaa oletettavasti mielestäni lähes kaikki muut mainitut asiat.

TAULUKKO 3. Asiat, jotka vanhemmat kokivat parhaimmiksi asioiksi Jyväskylän alueen perhepalveluissa.

Asia	Mainintojen määrä eri henkilöiltä	% (n= 50)
Vertaistuki	23	46
Lapselle tekemistä	19	38
Oma jaksaminen	14	28
Hyvä henkilökunta	13	26
Lapselle kavereita	12	24
Aikuisen oma aika/aika toisen lapsen kanssa	11	22
Seuraa aikuiselle	7	14
Ammatillinen tuki	5	10
Lapsen taitojen kehittyminen	4	8

Tarinoissa ilmenevä ehdottomasti perheille suurin positiivinen asia oli vertaistuki. Vertaistuen vaikuttavuus perustuu kokemukseen siitä, että ei ole yksin asiansa kanssa ja siihen, että yksilö pystyy peilaamaan omaa tilannettaan muiden tilanteisiin ja mahdollisiin selviytymiskeinoihin (Koistinen 2007, 437; Mikkonen 2011, 205-209). Lähes puolet (46 %) vastaajista mainitsivat vertaistuen merkityksen. Vanhemmat kokivat helpottavaksi jutella vanhempien kanssa, joilla on samanlainen elämäntilanne. Paljon mainintoja sai myös se, että on helpottavaa tietää, että muillakin on ongelmia samojen asioiden kanssa kuin itsellä. Hyvänä asiana vertaistukeen liittyen pidettiin myös sitä, että pystytään yhdessä miettimään kasvatukseen liittyviä ongelmatilanteita. Tässä muutama esimerkki vertaistuen merkityksestä vanhemmille:

Tämä äitiporukka on muodostunut minulle nyt jo erittäin tärkeäksi. Jaamme saman elämäntilanteen, ja vertaistuki on jaksamisen edellytys. Oman väsymyksen ja vauvan itkuilut jaksaa paremmin, kun tietää, ettei ole ainoa. (V3)

On ollut tärkeää kohdata muita perheitä ja jakaa ajatuksia kasvatukseen ja elämäntilanteeseen liittyen. Erityisen arvokasta on vertaistuki, jota toisilta vanhemmilta on voinut saada. Pelkästään puistossa tai kerhossa yhteisen ajan viettäminen antaa voimia jaksaa omaa ruuhkaista arkea. (V2)

Olen saanut paljon tukea ja seuraa itselleni jaksamisessa. Äidit painii samojen asioiden kanssa...(V16)

Toiseksi eniten kiitosta sai se, että lapselle on tekemistä ja virikkeitä. Tähän luokkaan sisältyy maininnat ohjatusta toiminnasta lapselle sekä ohjaamattomat puuhut. Usein lapsien omaan tekemiseen liitettiin se, että vanhempi saa hetken olla rauhassa ja keskittyä vaikka juomaan kahvikupposen. Lisäksi useassa vastauksessa mainittiin myös toiminnan merkitys lapselle: on mahdollisuus saada kokemuksia sellaisesta toiminnasta, jota ei kotona syystä tai toisesta pääse tekemään.

Lapset nauttivat, kun saavat laulaa yhdessä ja askarrella. (V10)

On erittäin kiva, että kerhojen sisältö vaihtelee esim. leikkiä, ulkoilua, askartelua, leipomista, retkiä ym. Kiitos järjestäjille siitä! (V12)

Varhaisen tuen perhepalveluilla pyritään lisäämään perheen eli niin lasten kuin vanhempienkin hyvinvointia (Huisko & Kolari 2008, 7). 28 %:a vastaajista mainitsikin, että perhepalveluiden kautta oma jaksaminen lisääntyy. Tähän luokkaan sisältyvät maininnat siitä, että tulee lähdettyä pois neljän seinän sisältä edes kerran viikossa. Myös vaihtelu, virkistyminen sekä voimavarojen kertyminen sisältyvät tähän luokkaan.

Se, että lähtee edes kerran viikossa pois kotoa ihmisten ilmoille, on hyvinvoinnin edellytys. Tulee laitettua itsensä ja lapset ihmisten ilmoille, kammattua tukkaa, puhtaat vaatteet. (V5)

Jälleen kerran kerho loppuu liian aikaisin, täällä voisi viettää pidemmänkin ajan. Lämpimän halauksen saattelemana sanotaan kerhotädille heipat ja lähdetään. Tällä jaksaa taas viikon. Innolla odotan jo seuraavaa kerhoa. (V3)

Perhekahvilatoiminta on tärkeää ainakin minun kaltaiselleni äidille, jonka arkea helpottavat kerhot ja ohjattu toiminta. Se näkyy omassa jaksamisessa myönteisellä tavalla... (V17)

Hyvä henkilökunta oli neljänneksi eniten kiitosta saanut asia. Se mainittiin 26% vastauksista. Lähinnä mainintoja saivat ohjaajat ja terveydenhoitajat. Seuraavassa esitän pari kommenttia, jotka on annettu aiheeseen liittyen.

Olen ollut tyytyväinen kerhotoimintaan lapseni viihtyvyyden sekä ohjaajien vuoksi. Lapset näyttäisivät luottavan ohjaajiin ja pidän siitä, kuinka lapsille osoitetaan läheisyyttä halaamalla yms. Lasten hoitaminen ei näytä jäykältä tai siltä etteivät ohjaajat pitäisi työstään. (V19)

Mäki-Matin perhepuistossa henkilökunta todella tsemppaavaa, kannustavaa ja positiivista. Vanhemmat ovat todella tyytyväisiä henkilökuntaan. (V10)

Lähes yhtä monessa vastauksessa käsiteltiin sitä, että lapsien kaverit ovat merkittävä asia perhepalveluissa. Vanhemmat pitivät tätä hyvin tärkeänä. Useassa vastauksessa huomioitiin muun muassa se, että on kiva, että lapsi tutustuu kavereihin jo ennen esikouluun tai kouluun siirtymistä. Näin olisi valmiiksi uudessa paikassa edes joitakin tuttuja.

Lapset saavat uusia kavereita. (V10)

Lapsi saa nähdä ikätovereitaan, se merkitsee paljon. (V4)

Seuraavaksi eniten mainintoja sai aikuisen oma aika. Siihen sisältyy myös aikuisen aika toisen lapsen (esimerkiksi kotiin jäävän vauvan) kanssa.

Myös oma jaksamiseni on kerhon ansioista pysynyt jollain tasolla, kun saan hieman levähtää ja keskittyä muihin juttuihin kun isompi on kerhossa, esim. vauvaan ja kotitöihin! (V12)

Myös aikuisten seura sai mainintoja. Niitä oli aineistossa 7 eli 14 %:a vastaajista mainitsi asiasta. Tähän luokkaan siis kuuluvat aikuisen jutteluhetket sekä kaverit. Joitakin

mainintoja tuli myös siitä, että vanhempi on saanut perhepalveluista ystäviä myös vapaa-ajalle.

Alueella olimme uusia, joten kavereita sai myös mukavasti Mansikka-puiston ansiosta. Nämä kaverisuhteet ovat tänä päivänäkin tärkeitä.
(V1)

... lapselle kavereita... (V22)

10 %:a vastaajista mainitsivat ammattilaisen tuen. Tähän liittyy ammattilaisten (muun muassa ohjaajien ja hoitajien) antamat ohjeet ja neuvot. Myös se mainittiin, että tuntuu hyvältä, jos kuulee, että henkilökunnan edustaja on itse vanhempi tai isovanhempi.

Olen joskus myös kysellyt neuvoja lapsen kehitykseen liittyen. Nähdään kuitenkin joka viikko ja luotan työntekijöiden ammattitaitoon. (V15)

8 % vanhemmista kirjoittivat positiivista palautetta liittyen lapsien taitojen kehittymiseen. Tähän luokkaan kuului yleisen taitojen kehittymisen lisäksi mainintoja sosiaalisten taitojen kehittymisestä ja itsenäistymisestä. Tässä esimerkki tällaisesta maininnasta:

... opastetaan lasta asioissa ja opetetaan asioista mitä lapsi ei vielä osaa. (V21)

Vuoden 2011 Tarinaviikkoihin (Koskinen ym. 2012) verrattuna vuoden 2015 Tarinaviikoissa oli paljon samaa, mutta myös eroavaisuuksia. Suoraan Koskisen ym. (2012) työssä esitettyjä lukuja ei voi verrata taulukoimiini arvoihin kahdestakin syystä. Ensinnäkin Koskisen ym. (2012) otoskoko oli eri. Lisäksi Koskinen ym. (2012, 31)

käyttivät lukumäärinä sitä, kuinka monta kertaa kiitettäviä asioita esiintyi vastauksissa, kun taas minulla taulukoiden lukumäärät kertovat siitä, kuinka moni eri vanhempi mainitsi kyseisen asian. Koskinen ym. (2012) olivat jakaneet tulokset kahtia: lapsia koskeviin ja aikuisia koskeviin asioihin.

Vertaistuki sai kummallakin Tarinaviikolla eniten mainintoja (Koskinen ym. 2012). Vuoden 2011 Tarinaviikoilla lapsille suunnatut virikkeet saivat kaikista asioista kolmanneksi eniten mainintoja ja lapsiin liittyvistä asioista toiseksi eniten mainintoja (Koskinen ym. 2012). Vuoden 2015 Tarinaviikoilla lapsen virikkeet saivat toiseksi eniten mainintoja. Koskisen ym. (2012) opinnäytetyössä sosiaalisten suhteiden merkitys sai paljon mainintoja niin aikuisilta kuin lapsiltakin. Samoin oli myös vuonna 2015. Koskisen ym. (2012) mukaan työntekijät ovat saaneet hyvää palautetta vuonna 2011, mutta asiasta on raportoitu toisen tutkimuskysymyksen yhteydessä, joten mainintojen määrä ei selviä vuoden 2011 Tarinaviikkoja koskevassa opinnäytetyössä. Omassa työssäni hyvä henkilökunta sai runsaasti mainintoja ja oli perheiden mukaan yksi parhaista asioista perhepalveluissa. Myös oma jaksaminen sai paljon mainintoja niin vuonna 2015 kuin Koskisen ym. (2012) mukaan vuonna 2011. Yhtäläisyyksiä siis on hyvinkin paljon.

Eroavaisuutena huomioin sen, että vuonna 2011 vanhemmat mainitsivat vanhemmillemme tarkoitetut aktiviteetit monesti (Koskinen ym. 2012). Vuonna 2015 ne taas eivät saaneet merkittävästi mainintoja. Myös uskonnollisen kasvatuksen maininnoissa oli havaittavissa lievä, mutta samansuuntainen muutos. Vuonna 2011 uskontoon liittyviä mainintoja oli neljä (Koskinen ym. 2012, 36), kun taas vuonna 2015 mainintoja oli vain yksi.

Kehittämiskohteita kysyttiin kysymyksellä ”Mitä toiveita ja kehittämisehdotuksia sinulla on Jyväskylän alueen perhepalveluille ja muulle perheille suunnatulle toiminnalle? Puuttuuko täältä jotain?”. Kehittämisehdotuksia esitettiin myös muiden kysymysten vastauksissa. Seuraavassa taulukossa (taulukko 4) on esitetty yhdeksän eniten

mainintoja saanutta luokkaa. Kehittämisehdotuksia mainittiin 34:ssä vastauksessa (n=50).

TAULUKKO 4. Aineistossa ilmenneet kehittämistarpeet.

Ongelmakohdat	Maininnat	% (n=50)
Resurssien puute	16	32
Aukioloajat	10	20
Neuvolassa annetut neuvot	8	16
Uusia palveluita	8	16
Kohtaaminen	7	14
Tiedottaminen/ohjaaminen palveluihin	5	10
Liian suuret ryhmät	4	8
Ennaltaehkäisevät palvelut	4	8
Työntekijän pysyvyys	4	8

Ensimmäisessä luokassa on maininnat, jotka koskevat jollain tavoin resurssien puutetta. 32 %:a vastaajista esitti tähän luokkaan kuuluvan palautteen. Tämän luokan palautteessa mainittiin muun muassa siitä, jos on koettu, että jokin palvelu tarvitsisi enemmän henkilökuntaa. Mainittuna on monesti myös se, että työntekijää on vaikea saada kiinni puhelimitse. Myös pitkät jonot palveluihin sekä lapsen jääminen täyden kerhoryhmän ulkopuolelle ovat mainittuja asioita tässä luokassa. Seuraavassa muutama esimerkki näistä asioista:

Äitiysneuvolassa oli osaava henkilökunta, tosin toisen lapsen syntymän aikoihin ... oli henkilövajausta, jolloin tuli hieman turvaton olo. (V13)

Terapiapalveluihin tuppaa olemaan aikamoiset jonot. (V1)

... palveluiden piiriin (perheneuvola) pääsy kesti liian kauan (kevällä kysy, vasta syksyllä pääsee), myös käyntien väli turhan pitkä. (V18)

Vastaajista 20 % mainitsi kehittämiskohteita, jotka muodostavat luokan ”aukioloajat”. Useimmat maininnoista liittyivät kaivattuihin kesäaukioloaikoihin. Myös Illoiksi ja viikonlopuiksi kaivattiin toimintaa. Eräässä vastauksessa lähestyttiin asiaa vuorotyössä käyvän vanhemman näkökulmasta.

Olisiko mahdollista tulevaisuudessa kehittää kaikille lapsiperheille toimintaa heinäkuun ajaksi? Heinäkuu on lomakuukausi ja silloin aktiivinen ja virkistävä toiminta perheille olisi mukavaa. Lapsiparkki ja kahvilatoiminta toisivat lisää plussaa tälle kuumalle kesäajalle. (V23)

Päivätöissä käyville, jotka eivät pääse kerhoihin esim. iltakerhoja, viikonloppukerhoja esim. lauantai-aamusta. (V4)

Tähän luokkaan kuuluvat myös maininnat, jotka koskevat jo olemassa olevien palveluiden aikojen venyttämistä tai vaihtamista.

Jos jotain kehittämistä kerhotoiminnassa, niin toivoisin että se alkaisi esim. 9.15, eikä 8.15. Aamut ovat niin kiireisiä! (V12)

Toivoisin enemmän palveluita Myllyjärven alueelle. Tai jos kerhot/satutunnit alkaisivat esim. Keltinmäessä tunnin – puolitoista myöhemmin autottomana ehtisin käydä. (V9)

Perheet elävät omaa rytmiään, lapset ovat eri-ikäisiä ja aamut sujuvat usein haasteellisesti jo ilman tiukkaa aikataulua. Kannattaisin siksi seurakunnallekin laajempaa aikaikkunaa kerhoille. (V2)

Lähes yhtä moni (16 % vanhemmista) mainitsivat toiveita ja epäkohtia liittyen neuvolassa annettuun informaatioon. Tähän luokkaan kuuluvat esimerkiksi toiveet siitä, että neuvolassa kerrottaisiin enemmän lapsen uneen ja nukuttamiseen liittyviä asioita etukäteen. Kaikki vastaajat eivät kokeneet saaneensa riittävää tukea neuvolasta. Myös ammattitaidottomasta henkilökunnasta on mainintoja.

Neuvolassa tai perhevalmennuksissa ei kerrottu vauvan nukkumisesta ja nukuttamisesta mitään. Sittemmin niistä tuli isommat ongelmat, kun vauva ei nukkunut päivisin... (V8)

Yhden kerran oman lapsen tehtäväkerta meni uusiksi, koska hoitajalla ei selvästi ollut kokemusta lapsista/jouduin silloin pyytämään toisen hoitajan seuraavalle kerralle. (V13)

Myös joitain ideoita tuotiin uusista palveluista tai lisäyksistä palveluihin. Tässä luokassa eniten mainintoja sai erilaiset liikunta- ja ulkoilutapahtumat. Muut ideat saivat yhden maininnan kukin. Eräs vastaaja toivoi Jyväskylään yksinhuoltajille olohuone-toimintaa, jossa olisi tekemistä niin lapsille kuin aikuisillekin. Myös jumpasta, jossa on vauvaparkki, oli maininta. Eräs vanhempi kaipasi omalle alueelleen muskaria. Ehdotettiin myös esimerkiksi meikkiesittelijää perhekahviloihin, sekä eroneuvolaa, jossa oltaisiin keskittyneitä kriisiin ja kriisissä olevan kohtaamiseen.

Myös kohtaamiseen liittyvistä asioista annettiin palautetta. Muun muassa niin sanottujen erityislasten yksilölliseen kohtaamiseen pyydettiin kiinnittämään huomiota. Mainintoja tuli myös siitä, että perheen tarpeisiin ei tartuttu sillä suuruudella kuin olisi pitänyt. Seuraavassa esimerkkejä:

Äitiysneuvolassa oli usein tunne, ettei uskalla sanoa todellisia mietteitä, koska asioihin ei tartuttu. Koin olevani masentunut ja olisin tarvinnut enemmän tukea. Myöskin fyysiset oireet kuitattiin olan kohautuksella, vaikka myöhemmin ilmeni todellinen syy oireille. Koin ettei äitiä otettu tosissaan.(V7)

Paras kohtaaminen syntyy silloin kun olemme aidosti kaksi ihmistä toisella vaan on enemmän tietoa ja kokemusta. Ja minun kokemukseni arvostaminen. Pahinta on vetää asiantuntija roolia. Silloin tietää olevansa tutkimuksen ja arvioinnin kohteena siinä tilanteessa on kaikkien vaikealuottaa toiseen. Tulee alemmuuden tunne. (V6)

Maininnoista 10 %:a käsitteli tiedottamista tai toisiin palveluihin ohjaamista. Vastajat olivat harmissaan siitä, että heille ei ollut kerrottu esimerkiksi neuvolassa alueen muista perhepalveluista. Koskisen ym. (2012) opinnäytetyön mukaan Tarinaviikoilla vuonna 2011 eivät vanhemmat nostaneet tätä kehittämiskohdetta esiin.

Harmittaa mainonnan puute, esimerkiksi neuvolassa ei kerrottu perhepuistosta. (V20)

Olisi kiva tietää, mitä tukea on mahdollista saada esim. imetyksen suhteen, uniongelmien kanssa jne. (V11)

Liian suuriin ryhmiin liittyviä mainintoja oli 4 eli 8 %:a vanhemmista mainitsivat asiasta. Maininnat liittyivät musiikkileikkikoulujen isoihin ryhmiin ja perhekerhoihin. Eräissä vastauksessa todettiin yleisesti ryhmäkokojen olevan liian suuria.

Myös ennaltaehkäisevien palvelujen lisääminen mainittiin vastauksissa yhtä useasti kuin liian suuret ryhmät. Ennaltaehkäisevää ja varhaisen tuen työtä on painotettu sosiaalihuoltolaissa korjaavan työn sijaan (L. 30.12.2014). Tällä pyritään toimimaan ennen ongelmien ilmenemistä niin, että perheille pystyttäisiin tarjoamaan oikea-aikaista tukea (Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015). Tähän luokkaan kuuluu kaikki maininnat liittyen matalaan kynnykseen tai toimintaan ennen kuin ongelmat ilmentyvät.

Perhepalveluihin tulisi saada resurssija riittämään ja liittää niitä jotenkin arjen lomaan eikä vasta sitten kun hätä on suuri ja on kiire päästä palvelujen piiriin. Samalla leimaantumisen pelko vähenisi. (V6)

Ennaltaehkäisevien palveluiden ja liian suuriin ryhmiin liittyvien mainintojen lisäksi työntekijän pysyvyyteen liittyviä mainintoja oli 8 %:ssa vastauksia. Suurin osa näistä maininnoista liittyi neuvoloissa vaihtuviin terveydenhoitajiin tai muihin sellaisiin. Perhe-hankkeen loppuraportissa keskeiseksi ollaankin nähty se, että työntekijöiden pitäisi pyrkiä yhteistyöhön niin, että asiakkaan ei tarvitsisi työskennellä monien eri työntekijöiden kanssa (Huisko & Kolari 2008, 7).

Suurin merkitys on työntekijöiden pysyvyydellä. On todella raskasta käydä alati vaihtuvien työntekijöiden kanssa aina samat keskustelut. Yhden lapsen odotusta varjosti uupumus, jota lisäsi tämän tyyppiset tilanteet. (V16)

Kehitystoiveisiin liittyvää tutkimuskysymystä on hieman vaikeaa verrata Koskisen ym. (2012) työhön vuoden 2011 Tarinaviikoista, koska muodostetut luokat ovat jokseen-

kin erilaiset. Koskinen ym. (2012) ovat jakaneet luokittelun vielä kahtia: kehitysehdotukset avoimiin varhaiskasvatuksen palveluihin ja neuvolan perhetyöhön sekä muut ehdotukset. Itse pidin nämä kaikki asiat samassa luokittelussa. Aiheeseen kuulumattomat maininnat (esimerkiksi synnytysosaston palvelusta) jätin kokonaan työni ulkopuolelle.

Koskisen ym. (2012, 47) työssä oli paljon mainintoja liittyen luokkaan, jonka nimesin ”resurssien puutteeksi”. Tätä suunnilleen vastaavat luokat heillä ovat ”enemmän kohtaamispaikkoja” sekä ”parannuksia neuvolatoimintaan” (Koskinen 2012, 47, 50). Siihen sisältyi minun aineistoni tavoin se, että eri palveluissa oli ruuhkaa ynnä muuta sellaista. Taloudellinen tuki on Koskisen ym. (2012, 47) raportoimissa maininnoissa toisena, kun taas vuonna 2015 tämä sai vain yksittäisiä mainintoja. Niin vuonna 2011 (Koskinen ym. 2012, 47) kuin vuonna 2015 esiintyi runsaasti toiveita liittyen laajempiin aukioloaikoihin, erityisesti kesäksi haluttaisiin enemmän palveluita. Aineistossani ei esiintynyt yhtään isien ja lasten palveluihin liittyviä kehitystoiveita, kun taas vuonna 2011 (Koskinen ym. 2012, 49) toiveita esiintyi.

10.2 Työntekijöissä arvostettuja piirteitä

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä tarkasteltiin työntekijässä arvostettuja piirteitä tai ominaisuuksia. Eniten mainintoja työntekijöiden arvotetuista ominaisuuksista ja taidoista sai taito huomioida. Tähän luokkaan kuului erityisesti taito huomioida niin lapsia, vanhempia kuin perheitäkin. Lasten yksilöllisten tarpeiden huomiointi nousi esiin kolmessa vastauksessa. Myös kiinnostus perheiden ja lasten asioita kohtaan tuli esille. Tähän luokkaan kuului kahdeksan havaintoa.

Kuusi mainintaa sai luokka, jossa oli erilaiset kohtaamisen taidot. Tämä luokka sisälsi erilaisissa tilanteissa olevien perheiden kohtaamisen. Mainintoja saatiin muun muas-

sa eroperheiden ja väkivaltaperheiden kohtaamisen taidoista. Pari vastausta kosivat myös kokonaisvaltaisesti huomiointia.

Myös rehellisyys sai mainintoja kuudelta eri vanhemmalta. Tähän luokkaan sisältyy lapsen päivän hyvistä ja huonoista asioista kertomisen rehellisesti esimerkiksi päiväkodista haettaessa. Luokkaan kuuluvat myös maininnat rehellisyydestä, napakkuudesta ja suorasanaisuudesta. Pelkkä sana ”rehellisyys” sai myös kaksi mainintaa. Seuraavaksi eniten mainintoja sai avoimuus. Mainintoja tuli neljä. Avoimuuden lisäksi sisällytin tähän luokkaan sanan vastaanottavaisuus.

Näiden yli neljä mainintaa saaneiden ominaisuuksien lisäksi mainintoja tuli useista eri asioista. Muun muassa läsnäolo mainittiin kolmen vanhemman taholta. Välittäminen, luotettavuus, iloisuus ja helposti lähestyttävyyys mainittiin kaikki kahdesti. Näiden lisäksi aineistossa oli 14 muuta ominaisuutta, jotka kaikki mainittiin vain yhden kerran.

Särkelä (2014, 31-40) on jäsentänyt hyvää vuorovaikutusta ja työntekijöiden ominaisuuksia työskennellessä perheiden kanssa. Hän nosti esille neljä mielestään tärkeintä asiaa. Tärkeinä hän piti luottamusta, hyväksymistä, jämäkkyyttä ja välittämistä. Myös Tarinaviikkojen tuloksissa löytyi Särkelän (2014, 31-40) jaon mukaisia asioita. Eniten näistä korostui jämäkkyys.

11 Pohdinta

11.1 Johtopäätökset ja tuloksiin liittyvää pohdintaa

Opinnäytetyössäni raportoin Jyväskylässä vuonna 2015 järjestettyjen Tarinaviikkojen tuloksia. Yleisesti Jyväskylän alueella järjestetyistä avoimista perhepalveluista oli hy-

viä kokemuksia. Erilaiset arkea katkaisevat kerhot, kahvilat ynnä muut sellaiset koettiin merkittäviksi niin lasten kuin vanhemman oman jaksamisen kannalta.

Merkittävimäksi asiaksi Tarinaviikoilla nimettiin vertaistuki. Tämä ei ollut yllättävä tulos, koska lukuisissa erilaisissa elämän olosuhteissa, tilanteissa ja sairastaessa (mm. Kalmari & Taanila 2014; Narumo 2010 9-13) vertaistuki on koettu toimivaksi. Ajan myötä lapsinäkökulman korostuessa yhteiskunnassa vertaistuki on korostunut myös lapsiin ja sitä kautta perheisiin liittyvissä asioissa (Nylund 2005, 198-199). Näinpä tämä Tarinaviikkojen tulos vastaa nykyisen vallitsevaa asian tilaa.

Vanhemman oman jaksamisen lisääntyminen, voimavarojen saaminen ja ”virkistyminen” mainittiin monesti. Laajemmin ajateltuna kaikki muutkin merkittäviksi mielletyt asiat vaikuttavat positiivisesti vanhemman jaksamiseen. On selvää, että esimerkiksi pieni hetki omaa aikaa arjen keskellä auttaa jaksamaan joskus rankkaakin arkea. ”Oma jaksaminen” luokkana siis menee jokseenkin päällekkäin muiden luokkien kanssa.

Vastaajista 38 % mainitsi lasten erilaisten virikkeiden (laulu, askartelu ynnä muut sellaiset) olevan tärkeitä perhepalveluissa. Yleisesti ottaen ne siis koettiin hyvin tärkeäksi niin lapsien kuin aikuistenkin kannalta. Vuoden 2011 Tarinaviikoilla taas virikkeet oli yksi asia, jota toivottiin enemmän, vaikkakin ne mainittiin myös yhdeksi merkittävimäksi asiaksi (Koskinen ym. 2012, 47). Tässä asiassa on siis tapahtunut positiivista kehitystä viimeisten vuosien aikana. Aineistosta päätellen voisi tehdä sellaiset johtopäätökset, että erilaista virikkeellistä toimintaa on lisätty avoimissa perhepalveluissa ja että tähän ollaan tyytyväisiä.

Moni mainitsi kehitysehdotuksena kehittämideoita neuvolatoimintaan. Itseasiassa näitä toiveita esitti yllättävän moni. Tämä johtuu varmasti ainakin osittain siitä, että niin moni käyttää neuvolapalveluita ja näinpä luonnollisesti annetaan enemmän palautettakin. Tiitisen (2014) mukaan Suomessa vain muutama äiti vuodessa jättää

käymättä neuvolassa. Tarinaviikkojen 2015 aineistosta neuvolan mainitsi vain 32 vastaajaa eli 64% vastaajista. Saattaa olla, että kaikki vastaajat eivät mieltäneet neuvolaa varhaisen tuen palveluksi ja siksi jätti sen mainitsematta. Mielestäni ei siis kannata vetää tästä osiosta suoria johtopäätöksiä. Neuvolaan liittyviä kehityskohteita esitettiin muun muassa liittyen koettuun henkilöstön riittävyteen, yhteydenoton vaikeuteen ja puutteellisen tiedonsaantiin neuvolasta. Varsinkin puutteellisen sekä jopa virheellisen tiedon antamisen mainintojen määrä yllätti. Johtopäätöksenä tästä voisi sanoa, että ainakin selvästi neuvolatoiminnasta ollaan kiinnostuneita ja se koskettaa monen perheen elämää tavalla tai toisella ja sen takia sen toiminnan ja kohtaamisen laatua on pidettävä korkealla.

Hyvä henkilökunta oli vanhempien mukaan yksi merkittävimmistä asioista perhepalveluissa. Hyvän henkilökunnan mainitsivat 26 % vanhemmista. Kuitenkin 14 % vanhemmista ilmaisivat yhdeksi kehittämiskohteeksi perheiden kohtaamisen. Tällä voisi olettaa olevan yhteyttä myös työntekijöiden pysyvyyden puutteeseen, mikä automaattisesti heikentää kokemusta kohtaamisen laadusta. Johtopäätöksenä näistä tuloksista voisi vetää, että suuressa osassa palveluita henkilökunta on hyvää, erityisesti perhekerhojen henkilökuntaa kiiteltiin. Kuitenkin joissain palveluissa henkilökunnan vaihtuvuus on suurta, mikä vaikuttaa osin myös kohtaamisen laatuun. Erityisen harmissaan vanhemmat olivat siitä, kun neuvolan henkilökunta vaihtuu. Henkilökunnan vaihtuvuus onkin mielestäni tekijä, johon tulisi kiinnittää enemmän huomiota varsinkin neuvolan tyyppisessä palvelussa, jota melkein kaikki perheet käyttävät. Olkoon kohtaamiseen liittyvät ongelmat kuinka suuria tai pieniä tahansa, mielestäni kohtaminen on sosiaalialan perusosaamista, joka pitäisi ehdottomasti olla kunnossa!

Tarinaviikoilla eniten mainintoja saivat kohtaamisen taidot, rehellisyys ja avoimuus. Kohtaamisen taidot mainittiin kuusi kertaa. Rehellisyyteen ja napakkuuteen liittyvät asiat mainittiin niin ikään kuusi kertaa. Avoimuuden mainitsi palautteessaan neljä eri vanhempaa. Särkelä (2014, 31-40) jaotteli merkittävää vuorovaikutusta ja työntekijän ominaisuuksia neljään eri luokkaan. Näistä Tarinaviikoilla näkyi eniten jämäkkyys,

jonka voi osittain rinnastaa tutkimukseni luokkaan rehellisyys. Mielestäni myös välittäminen ja huomiointi menevät osittain luokkina päällekkäin.

Vanhempien esittämät arvostettavat työntekijän ominaisuudet olivat hyvin linjassa Särkelän (2014) ajatusten kanssa. Särkelän (2014) mainitsemista neljästä merkittävästä tekijästä, nousi selvästi aineistosta esille välittäminen ja jämäkkyys. Vaikka en itse luonut luokkaa ”välittäminen”, nousi se monessa vastauksessa varsinkin luokassa ”huomioiminen”. Maininnat koskivat usein sitä, että työntekijä välittää ja huomioi yksilölliset tarpeet. Jämäkkyyttä koskevat maininnat sijoitin luokkaan ”rehellisyys”. Niitä oli useita. Hyväksymisestäkin oli joitakin mainintoja. Luottamukseen suoranaisesti liittyviä mainintoja aineistossa ei esiintynyt.

Kotipalveluita ja niiden saatavuutta koskevia mainintoja esiintyi aineistossa muutamia. Ajankohtaisien lainsäädäntömuutosten takia tämä on mielestäni otettava huomioon. Puustinen-Korhosen (2013) mukaan vielä vuonna 2013 60 kunnassa lapsiperheiden kotipalvelu jää useimmiten järjestymättä. Vuoden 2015 ensimmäisen kolmanneksen aikana lapsiperheiden kotipalvelupäätösten määrä lisääntyi 53 %:a vuodesta 2014 (Esityslista 11.06.2015, pykälä 98). Voikin olla, että tietoisuus kotipalvelua koskevasta lakimuutoksesta (L. 30.12.2014/1301) ei ole vielä perheiden tiedossa. Esimerkiksi vuoden päästä tilanne saattaa olla toisin.

Tuloksista on myös huomattava aukioloaikojen maininnat. Erityisesti kaivattiin erilaisia aukioloaikoja ja virikettä kesälle. Suurinta osaa palveluista ei järjestetä kesäelokuussa, mutta joitain poikkeuksia löytyy. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Jyväskylän yhdistys järjesti toimintaa kesäkuun alusta puoleen väliin saakka (Kesätoimintaa Tourutuvalla 2015). Myös päiväkotitoimintaa on kesäisin, mutta pienemmässä mittakaavassa kuin varsinaisen lukuvuoden aikana (Päivähoidon toimintavuosi 2015). Jyväskylän seurakunnassa kesäkuun aikana järjestettiin leirien lisäksi kesäperhekerhoa noin kerran viikossa, kun taas heinäkuussa perheille ei Jyväskylän

seurakunnan Internet-sivuston mukaan ollut tarjolla mitään toimintaa (Tapahtumat n.d.).

Laajemmat aukioloajat saivat runsaasti mainintoja myös vuoden 2011 Tarinaviikoilla. Aukioloajat kehittämiskohteena saivat tällöin 15 mainintaa. (Koskinen ym. 2012, 47.) Vuonna 2015 aukioloajat mainitsi kymmenen eri vastaajaa eli 20 % vastaajista. Luvut eivät suoraan ole vertailukelpoiset, mutta voidaan mielestäni sanoa, että laajempia aukioloaikoja kaivataan edelleen. Niin vuonna 2011 (Koskinen ym. 2012, 48) kuin Tarinaviikoilla 2015 tämä luokka keskittyi nimenomaan kesäaukioloaikojen puutteeseen. Näyttää siis siltä, että tähän kehityskohteeseen ei ole kunnolla tartuttu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Mielestäni kesäaukioloaikojen suhteen olisi hyvä katsoa kunnan kokonaistarjontaa ja ”jakaa” kesää niin, että koko kesän jokin toimipiste on auki. Mielestäni tämän voisi toteuttaa esimerkiksi niin, että kesäkuu on MLL:n vastuulla, heinäkuu seurakunnan ja elokuu kaupungin vastuulla.

Voisi ajatella, että tulosten mukainen aukioloaikojen laajentamisen vaatiminen on kytköksissä myös perheiden ja perhe-elämän monimuotoistumisen (Rönkä & Kinnunen 2002, 4-7). Kummatkin vanhemmat voivat olla töissä, mutta silti haluavat käyttää varhaisen tuen palveluita, mikä voi olla tässä tilanteessa vaikeaa. Vastauksissa ilmeni, että iltaselle halutaan palveluita, että koko perhe voisi osallistua. Mielestäni myös vuorotyö on huomioitava asia. Hofmannin (2014) opinnäytetyössä kuvataan 24/7 –hankkeen alkukartoituksen tuloksia. Hänen mukaansa työntekijän sosiaalinen elämä ja perhe kärsivät vuorotyöajoista. Vuorotyöläisen vuorokausirytmii saattaa olla eri kuin omalla perheellä tai muulla yhteiskunnalla. (Hofmann 2014, 36-38.)

Ennaltaehkäisevyys, varhainen ja matalan kynnyksen palvelut ovat ajankohtainen aihe. Tarinaviikoilla muutama vanhempi mainitsi näihin liittyviä toiveita. Mainintoja asiasta oli neljä. Mielestäni mainintoja asiasta tuli oletettua vähemmän. Myöskään uusia palvelumuotoja ei kaivattu kovinkaan paljoa ulkoilu- ja liikuntatapahtumia lukuun ottamatta. Tästä voisikin päätellä, että Jyväskylän alueella on jo suhteellisen

kattava tarjonta ennaltaehkäiseivissä matalan kynnyksen palveluissa. On syytä muistaa, että näin ei välttämättä ole muissa, varsinkaan pienemmissä kaupungeissa, joissa palvelujen tarjonta on monella tavalla vähäisempää ja palvelut pidemmän matkan päässä ynnä muuta sellaista. Perälän ym. (2011, 100) mukaan vuonna 2011 kunnista 17 % ilmoitti suunnittelevansa perhekeskustyyppistä toimintaa. Voisikin siis olettaa, että varhainen tuki ”työotteena” sekä muut perhekeskusajattelulle tyypilliset periaatteet tulevat lisääntymään.

Varhaisen tuen palvelut noudattavat perhekeskusajattelun periaatteita (Huisko & Kolari 2008, 7; Halme ym. 2012). Tarinaviikkojen pohjalta voisikin sanoa, että välillä perhekeskustyyppinen toiminta ja varhainen tuki toimivat käytännössä Jyväskylässä, välillä ei. Vastauksissa nostettiin esille se, että resursseja pitäisi lisätä, että saataisiin oikea-aikaista tukea. Tämän suuntaisen tuloksen sai pro gradu- tutkielmassaan Haikara ja Nieminen (2012, 52). Heidän mukaansa yksi kehittämistarpeista Pieksämäen perhekeskuksessa oli perheen nopeampi avun piiriin pääseminen. Kuitenkin Tarinaviikoilla vielä useammat olivat kiitollisia, kuinka heille oikea-aikaisesti tarjottiin esimerkiksi lapsiperheiden tilapäistä kotiapua tai kertoivat, että eivät ole tarvinneet erityistä tukea. Näinpä suoria johtopäätöksiä Tarinaviikkojen perusteella ei voi vetää.

On tärkeää kuitenkin huomioida, että varhaisen tuen periaatteet eivät aina toimi, vaikka Jyväskylässä Tarinaviikkojen tulosten mukaan erilaisia avoimien perhepalveluiden toiminta koetaankin kattavaksi ja riittäväksi. Voi olla, että osittain on kyse organisaatorajoista ja eri sektorien välisistä ”raja-aidoista”, joita Halmeen ym. (2012, 15) mukaan perhekeskusajattelulla pyritään poistamaan. Sektorirajoihinkin liittyen myös yksittäiset työntekijät saattavat vaikuttaa tähän toimintaan, mihin viittaisi se, että joskus esimerkiksi palveluohjaus toimii, joskus ei. Saattaa olla, että yksittäisillä työntekijöillä ei ole tietoa erilaisista palveluista oman sektorin ulkopuolella tai sitten he eivät syystä tai toisesta vaan ohjaa niihin. Näinpä niin sektorien yhteistyötä kuin palveluohjaus osaamista ja alttiutta tulisi kehittää. Mielenkiintoinen havainto asiaan

liittyen on se, että tiedottamisen puutetta koettiin vuoden 2015 Tarinaviikoilla, mutta ei vuonna 2011.

Tähän tiedottamisen ja ohjaamisen haasteeseen onkin jo tartuttu. Jyväskylän kaupunki on kehittänyt Perhekompassin yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton sekä Jyväskylän seurakunnan kanssa. Se on internet-sivusto, johon on pyritty kokoamaan Jyväskylässä tarjotut perheille suunnatut palvelut. Palvelut on listattu erilaisten otsikoiden alle mahdollisen palvelutarpeen mukaan. (Perhekompassi n.d.)

Huomioitavaa on se, että Tarinaviikoilla 2015 vain yksi vanhempi mainitsi kristillisyyden tärkeänä käyttämässään perhepalveluissa. Vuoden 2011 Tarinaviikkojen viiteen mainintaan verrattuna laskua on tapahtunut (Koskinen 2012, 36). On kuitenkin muistettava, että tässäkin asiassa vuoden 2011 ja 2015 Tarinaviikkoja ei voi suoraan verrata keskenään eri osallistujamäärän vuoksi. Aineiston pienuuden takia ei ole järkevää vetää asiasta johtopäätöksiä. Peltoniemen ja Tiaisén (2014, 64) opinnäytetyön mukaan taas Lappeenrannassa perheet pitivät uskonnollisuutta ja hengellisyyttä merkittävänä asiana perhepalveluissa. Globaalista näkökulmasta vuonna 2014 uskonnottomien määrä oli vähentynyt 2007 vuoden 12 %:sta vajaaseen 10 %:iin (Kirkon tiedotuskeskus 2014). Tämän perusteella voisikin ajatella, että erilainen uskonnollinen toiminta ja sen tarve olisi lisääntymässä enemmän kuin vähenemässä. Toisaalta taas vuonna 2011 Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului 77,2 % suomalaisista ja vuonna 2014 sama luku oli 73,7 % (Seurakuntien jäsenistö 2014 n.d.). Nämä tilastot taas kertoisivat uskonnollisen toiminnan tarpeen vähenemisestä. Tarinaviikkojen tuloksista on siis vaikea luotettavasti kertoa asian mahdollisesta kehityksestä suuntaan tai toiseen.

Uudistetussa sosiaalihuoltolaissa eräs iso ajatus on ennaltaehkäisevien ja matalan kynnyksen palveluiden painottaminen. Samalla yritetään pienentää korjaavien palveluiden osuutta ja tarvetta. (L. 30.12.2014/1301; Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015.) Tämä muutos vaatii matalan kynnyksen palvelujen lisääntymistä ja monipuolisempaa

tarjontaa (Sosiaalihuoltolain aluekierros 2015). Ajatellen uudistettua sosiaalihuoltolakia ja sen painottamista varhaiseen tukeen sekä ennaltaehkäisevään työhön (L. 30.12.2014/1301) voisi mielestäni sanoa, että Jyväskylässä ollaan suhteellisen hyvässä vaiheessa. Kehittämiskohteitakin toki löytyy, niin kuin Tarinaviikot ovat osoittaneet. Ainakin oikea-aikaisen tuen saaminen nousi selvästi tällaiseksi kehittämiskohdeeksi. Lain ”hengen” mukaisia Tarinaviikoilta nousseita hyvin hoidettuja asioita (L. 30.12.2014/1301) olivat palveluiden monipuolisuus sekä kaikella lailla vanhemman hyvinvoinnin tukeminen ja sitä kautta ongelmien ennaltaehkäiseminen.

11.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa eettiset kysymykset ovat ehkä vielä ajankohtaisempia kuin määrällisessä tutkimuksessa. Yleisesti tutkijan omat eettiset näkemykset saattavat vaikuttaa tutkimuksen toteuttamiseen ja tuloksien tulkintaan. Toisaalta taas myös tulokset voivat vaikuttaa tutkijan eettisiin näkemyksiin. Nämä asiat on huomioitava tutkimusta tehdessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125-126.)

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 136) kyseenalaistavat reliabiliteetin (=toistettavuus) ja validiteetin (=tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu) käsitteiden käytön arvioissa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Tämän takia päädyinkin käyttämään Tuomin ja Sarajärven (2009, 140-141) muistilistaa tutkimukseni luotettavuuden arvioinnissa seuraavissa kappaleissa.

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, mitä mieltä jyväskyläläiset perhepalveluiden käyttäjät (vanhemmat) ovat olemassa olevista palveluista ja mitä palveluita he ehkä voisivat lisätä. Tarkoituksena oli siis saada Jyväskylän lapsiperheiden ääni kuuluviin. Mielestäni Tarinaviikot tutkimusmuotona onnistuvat tässä hyvin ja vastaavat juuri näihin kysymyksiin.

Mielestäni aihetta oli tärkeä tutkia, koska lapsiperheiden hyvinvointi on tärkeä ja ajankohtainen asia, joka vaikuttaa monen ihmisen elämään. On tärkeää saada tietää kehityskohteita, jotta voidaan kehittää palveluita ja sitä kautta lisätä hyvinvointia. Oletukseni tutkimusta aloittaessani olivat jokseenkin tutkimuksen tulosten mukaiset. Oletin, että vertaistuki on suurin positiivinen tekijä perhepalveluissa. Yllätyksenä itselleni tuli muun muassa se, että työntekijät saivat niin paljon positiivista palautetta. Olin yllättyneet myös siitä, että niin moni esitti kehittämiskohteita neuvolan palveluihin liittyen, mikä toki saattoi johtua siitä, että yksittäisenä palveluna neuvolassa käy paljon enemmän perheitä kuin muissa mukana olleissa palveluissa.

Vastauksista näkyy se, että niihin on ohjeistettu eri tavoin. Syy tähän on varmastikin se, että samat ihmiset eivät keränneet palautetta joka paikasta. Joissain toimipisteissä opiskelijat esimerkiksi leikkivät lasten kanssa sen ajan, kun työntekijät toteuttivat kyselyn (Lehtolainen 2015). Eräästä toimipisteestä palaute tuli kootusti niin, että ei ole tietoa vastaajien määrästä. Jotkut vastaajat taas vastasivat tarkasti kysymyksiin, kun toiset käsittivät kyselyn tilaisuutena kirjoittaa vain negatiivisista asioista ja epäkohdista. Tällaiset asiat vaikuttavat luonnollisesti tutkimuksen luotettavuuteen.

Sillä, että en itse ollut keräämässä aineistoa on monta puolta. Jokseenkin se on negatiivinen asia suhteessa ymmärrykseeni aineiston keruuseen. En ollut kehittämässä ja näkemässä aineistonkeruuprosessia alusta asti. Jos olisin ollut mukana, olisin saattanut huomata joitain muuttujia, jotka tarkoituksetta vaikuttavat aineistonkeruuseen. Toisaalta taas se, että en ollut mukana lisää minun objektiivisuuttani aineistoa nähdessä, eivätkä tiedostamattomat arvoni ja asenteeni pääse vaikuttamaan aineistoon koko prosessin läpi.

Luotettavuutta opinnäytetyössäni vähentää myös se, että kirjoitan työni yksin. Näin jotkin ennako-olettamukset, joita en itse edes tiedosta, saattaa vaikuttaa tapaani käsitellä aineistoa tai tulkita tuloksia. Jos tekisin opinnäytetyötä esimerkiksi parin kanssa, olisi näkemyksiä enemmän ja olisi helpompi huomata omat ennako-

olettamukset ja -odotukset. Lisäksi kohdissa, jossa pitää käyttää tulkintaa, esimerkiksi epäselvää vastausta tulkittaessa voisin saada toisenkin mielipiteen ja näin tuloksen voisi olettaa olevan hieman luotettavampi.

Eräs luotettavuutta vähentävä seikka on se, että jotkut vastaajista ovat voineet antaa palautetta myös vuoden 2011 Tarinaviikoista. Nämä henkilöt ovat saattaneet kirjoittaa vuoden 2015 Tarinaviikoilla koko pikkulapsiaikansa kokemuksista. Näin joitakin samasta tilanteesta kertovia kokemuksia on saatettu mainita sekä vuoden 2011 Tarinaviikoilla että vuonna 2015. Tämä taas voi aiheuttaa pientä vääristymää vuosien 2011 ja 2015 tuloksia vertaillessa. Oletettavasti tämä vääristymä ei kuitenkaan ole kovinkaan merkittävä, koska viisi vuotta on suhteellisen pitkä aika ja voidaan olettaa, että suurin osa palvelujen käyttäjistä vaihtuu sinä aikana.

Tutkimuksessa oli 50 eri vastaajaa. Mielestäni tutkimustani ei voi yleistää laajemmin edellä mainittujen luotettavuutta vähentävien seikkojen sekä yleistämiseen pienen otoskoon vuoksi. Tavoitteenani kuitenkin oli tutkia perhepalveluita Jyväskylässä. Siihen tutkimus mielestäni antaa vastauksia, vähintäänkin suuntaa-antavasti.

11.3 Jatkotutkimusaiheita

Opinnäytetyötä tehdessäni nousi mieleen monia asioita, joihin olisin halunnut perehtyä enemmän. Olisi mielenkiintoista jollain tavalla tavoittaa ne ihmiset, jotka eivät käytä paljoakaan perhepalveluita. Mielestäni olisi arvokasta tietää, miksi he eivät käytä palveluita. Tämän kautta saataisiin tietää vielä laajemmin, mitä kehitettävää on tai millaisia palveluita kaivattaisiin. Näkökulma olisi hieman toinen, kun niillä, jotka käyttävät aktiivisesti esimerkiksi perhekahvilaa.

Olisi tärkeää kerätä tietoa myös heiltä, jotka ovat ohjautuneet avointen perhepalveluiden kautta enemmän tukea tarjoavien palveluiden piiriin, esimerkiksi lastensuojel-

lun asiakkaiksi. Heiltä olisi tärkeää kuulla, miten he kokivat tämän ”siirtymävaiheen”. Mielenkiintoista tietoa olisi se, miten oikea-aikaiseksi he kokivat minkäkin tuen muodon ja mitä kehittämissuhteita heillä olisi.

Olisi myös hyödyllistä toteuttaa samantyyppinen kysely kohdennettuna miehille. Perhepalveluissa käy yleensä enemmän naisia ja tässäkin kyselyssä vain 10 % oli miehiä. Kun ”miesnäkökulma” olisi selvä, pystyttäisiin sitten vertailemaan naisten ja miesten arvostamia asioita keskenään.

Lähteet

Esiopetus. N.d. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 16.7.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/esiopetus>

Esityslista 11.06.2015. 2015. Pykälä 98. Sosiaalihuoltolain mukaisen lapsiperheiden kotipalvelun järjestäminen ja maksuperusteet. Jyväskylän kaupunki. Päätös. Viitattu 5.8.2015. <http://www3.jkl.fi/paatokset/ptltk/2015/11061500.1/frmtxt98.htm>

Haikara, M. & Nieminen M. 2012. Perhekeskus Itä- ja Keski-Suomessa: teorian ja käytännön kohtaaminen. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.8.2015. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40595/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201212183373.pdf?sequence=1>

Halme, N., Kekkonen, M. ja Perälä, M-L. 2012. Perhekeskukset Suomessa. Palvelut, yhteistoiminta ja johtaminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 62/2012. Jyväskylän esiopetussuunnitelma. 2010. Varhaiskasvatuspalvelut. Jyväskylän kaupunki. Jyväskylä. 15-17, 20, 31, 34, 36-37, 41-42.

Hastrup, A. 2013. Lasten Kaste-hankeessa kehitettyä 2008-2011. Julkaisussa: Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Toim. A. Hastrup, M. Hietanen-Peltola, J. Jahnukainen, M. Pelkonen. Raportti 3/2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juventus print – Suomen yliopistopaino. 22-23.

Heino, T. 2003. Psykososiaalisten palvelujen hajaannuksen aika. Julkaisussa: Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Toim. M. Bardy, M. Salmi & T. Heino. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Raportteja 263/2001. 4. uud. p. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino. 86.

Hofmann, K. 2014. Esimiehen mahdollisuudet edistää epäsäännöllistä työaikaa tekevien työntekijöiden hyvinvointia. Take Care 24/7 – hankkeen alkukartoituksen tuloksia. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu: 10.11.2015. 36-38. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82476/hofmann_krista.pdf?sequence=1

Huisko, M.-L. & Kolari, M. 2008. Varhainen tuki. Julkaisussa: Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen loppuraportti. Toim. J. Kemppainen. Jyväskylänkaupungin raportit 2008. 4,7. Viitattu 21.9.2015. http://jyvaskylanseutu.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylanseutustructure/27005_perhehanke_sahkoinen_mike.pdf

- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Julkaisussa: Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Toim. M. Nylund & A.B. Yeung. Osuus-kunta vastapaino. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 214.
- Iivonen, E. 2013. Lapsiin ja nuoriin kannattaa ja tulee investoida. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Kooste.
- Kalmari, S. & Taanila, P. 2014. Vertaistuki Facebook-ryhmissä. Pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten/nuorten vanhempien ajatuksia vertaistuesta Facebook-ryhmissä. Rinnekoti-säätiö NORIO-keskus. Viitattu 5.10.2015. http://www.norio-keskus.fi/files/8314/1890/3492/Vertaistuki_Facebook-ryhmissa.pdf
- Kannanotot ja lausunnot. 2013. Lasten ja nuorten palveluissa tarvitaan normi- ja resurssiohjausta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 14.8.2015. http://www.mll.fi/medialle/kannanotot_ja_lausunnot/?x41070=18971817
- KASTE. N.d. Taustatiedot. Sosiaali- ja terveysministeriö. Internet-sivusto. Viitattu 31.7.2015. <http://stm.fi/kaste/perustiedot>
- Kempainen, J. 2008. Johdanto. Julkaisussa: Kutsu kumppanuuteen – eväitä arkeen. Toim. J. Kempainen. Jyväskylän seudun perhe-hankkeen loppuraportti. Internet-julkaisu. Viitattu 30.9.2015. http://jyvaskylanseutu.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylanseutustructure/27005_perhehanke_sahkoinen_mike.pdf
- Kerola, O. 2013. Johdanto. Julkaisussa: Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Toim. A. Hastrup, M. Hietanen-Peltola, J. Jahnukainen, M. Pelkonen. Raportti 3/2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juventus print – Suomen yliopistopaino. 15.
- Kesätoimintaa Tourutuvalla. 2015. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Jyväskylän yhdistys. Internet-sivu. Viitattu 11.8.2015. <http://jyvaskyla.mll.fi/tapahtumakalenteri/?x201141=209098>
- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Julkaisussa: Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell.
- Kirkon tiedotuskeskus. 2014. Maailmanuskonnot 2014: Uskonnollisuus kasvaa ja monimuotoisuus lisääntyy. Viitattu 25.8.2015. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/0/236A701147DBB9A2C2257C9A00486B42?opendocument&lang=Fi>

Kivijärvi, S., Rönkä, A. & Hyväluoma, J. 2009. Vanhemmuus arjessa: neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Julkaisussa: Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell.

Koistinen, P. 2007. Asiakkaan ja ryhmän ohjaaminen neuvolassa. Julkaisussa: Neuvolatyön käsikirja. Toim. A. Armanto, P. Koistinen. 3. uud. p. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino. 437.

KOSKE. 2011. Tarinaviikot – perheiden osallisuuden vahvistaminen perhepalveluiden kehittämisessä. Internet-julkaisu. Viitattu 15.5.2015. <http://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2014/01/Tarinaviikot-perhepalveluissa-Jyvaskylassa.pdf>

Koskinen, J., Laitinen, J. & Ruotsalainen, T. 2012. Vanhempien kokemuksia Jyväskylän avoimista varhaiskasvatuspalveluista ja neuvolan perhetyöstä. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 31, 36, 47-50. Viitattu 25.3.2015. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44083/Koskinen_Laitinen_Ruotsalainen.pdf?sequence=1

Kotipalvelu-esite. 2014. Lapsiperheiden tilapäinen kotipalvelu. Jyväskylän kaupunki. Esite.

Kuosmanen, M. 2007. Ennaltaehkäisevä ja voimavaroja vahvistava neuvolan perhetyö. Julkaisussa: Neuvolatyön käsikirja. Toim. A. Armanto, P. Koistinen. 3. uud. p. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. 370, 372.

L. 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu: 3.7.2015. www.finlex.fi

L. 21.8.1998/628. Perusopetuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 20.5.2015. www.finlex.fi

L. 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu: 2.4.2015. www.finlex.fi

L. 580/2015. Varhaiskasvatuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 16.5.2015. www.finlex.fi

Lastenneuvola. N.d. Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 13.8.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/terveys/neurolat/lastenneuvola>

Lapset ja perheet. N.d. Jyväskylän seurakunta. Internet-sivusto. Viitattu 18.5.2015. <http://www.jyvaskylanseurakunta.fi/lapset-ja-perheet>

Lehtimaja, I. 2007. Lapsen kasvatusta. Vanhemmuudesta. Julkaisussa: Neuvolatyön käsikirja. Toim. A. Armanto, P. Koistinen 3. uud. p. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. 235-237.

Lehtolainen, S. 2015. Sähköposti. Jyväskylän kristillinen opisto. Viitattu 5.10.2015.

Makkonen, N. & Möttönen, M. Vapaaehtoisen opas. Opas Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston vapaaehtoisille. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu: 10.11.2015.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/75745/Makkonen_Nadja-Mottonen_Maija.pdf?sequence=1

Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden julkaisuja 2014:9. Helsinki: Unigrafia.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. uud. p. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Mikkonen, I. 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Julkaisussa: Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Toim. P. Lundbom ja J. Herranen. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. 210-212, 214.

MLL:n perhekahvilat. N.d. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Internet-sivusto. Viitattu 11.8.2015. <http://www.mll.fi/perheille/perhekahvilat/>

Muskarit. N.d. Jyväskylän seurakunta. Internet-sivusto. Viitattu 18.5.2015. <http://www.jyvaskylanseurakunta.fi/muskarit>

Mäkelä, J. 2013. Ehkäisevät palvelut kunniaan. Julkaisussa: Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste-kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. Toim. A. Hastrup, M. Hietanen-Peltola, J. Janhukainen & M. Pelkonen. Raportti 3/2013. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino.

Narumo, R. 2010. Ammatillisesti ohjatut vertaistukiryhmät kriisistä selviytymisen tukena. Kyllä me yhdessä selvitään. Voimauttavaa vertaistukea kriisitilanteissa. Suomen mielenterveysseura. Varhaiskuntoutus. Helsinki: Star-Offset. 9-13.

Neuvolan perhetyö. N.d. Jyväskylä sosiaalipalvelut. Internet-sivusto. Viitattu 13.8.2015.

<http://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/perheidenvarhaintuki/neuvolanperhetyo>

Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Julkaisussa: Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Toim. M. Nylund & A. B. Yeung. Osuus-kunta Vastapaino. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 195, 198-199.

Paikallisyhdistykset. N.d. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Internet-sivusto. Viitattu 11.8.2015. <http://www.mll.fi/paikallisyhdistykset/>

Peltoniemi, L. & Tiainen, S. 2014. Se pieni hetki, kun jollakin toisella aikuisella on vetovastuu. Perhepalvelut hyvinvoinnin tukena Lappeenrannassa. Opinnäytetyö. Dia-konia-ammattikorkeakoulu. 64. Viitattu 25.8.2015.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73048/Peltoniemi_Laura_Tiainen_Sari.pdf?sequence=1

Perhekahvila. N.d. Jyväskylän seurakunta. Internet-sivu. Viitattu 6.10.2015.

<http://www.jyvaskylanseurakunta.fi/tapahtumat/2015-05-13/perhekahvila1>

Perhekahvilat. N.d. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto.

Viitattu 20.7.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/perhekahvilat>

Perhekerho. N.d. Jyväskylän seurakunta. Internet-sivu. Viitattu .10.2015.

<http://www.jyvaskylanseurakunta.fi/tapahtumat/2015-04-13/perhekerho>

Perheneuvola. N.d. Sosiaalipalvelut. Jyväskylä. Internet-sivusto. Viitattu 13.8.2015.

<http://www.jkl.fi/perheneuvola>

Perhekompassi. N.d. Sosiaalipalvelut. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu

10.11.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/perhekompassi>

Perhesuunnitteluneuvola. N.d. Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus. Jyväskylä. Internet-sivusto. Viitattu 13.8.2015.

<http://www.jyvaskyla.fi/terveys/neurolat/perhesuunnittelu>

Perälä, M.-L., Halme, N., Hammar, T. & Nykänen S. 2011. Hajanaisia palveluja vai toimiva kokonaisuus? Lasten ja perheiden palvelut toimialajohtajien näkökulmasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 29/2011. Unigrafia: Helsinki 2011. 15-16, 20.

Perhe- ja leikkipuistot. N.d. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylän kaupunki. Viitattu

21.9.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/perhepuistot>

Pohjola, K. 2005. Perhe ja lapsen perhe. Julkaisussa: Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Toim. M. Reijonen. PS-kustannus. Jyväskylä: Otavan kirjapaino. 43.

Poikonen, P.-L. & Lehtipää, R. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: Kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Julkaisussa: Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell. 69-74, 87.

Puustinen-Korhonen, A. 2013. Kotipalvelun ja tukipalvelun tilanne Suomessa. Kuntaliitto. Power point- esitys. Viitattu 29.7.2015.
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2013/21102013kotipalvelu/kotipalvelun-tilanne-suomessa-lokakuu-2013.pdf>

Pyhäjoki, J. 2005. Dialogisuus auttamistyön verkostoissa. Julkaisussa: Voimaa perheyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Toim. M. Reijonen. PS-kustannus. Keuruu: Otavan kirjapaino. 71.

Päivähoidon kerhotoiminta. N.d. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 16.7.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/kerhot>

Päivähoidon toimintavuosi. 2015. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylänkaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 11.8.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/toimintavuosi>

Päivähoitopaikkojen hakeminen. N.d. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 20.7.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/hakeminen>

Päiväkodit. N.d. Päivähoito ja esiopetus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 30.7.2015 <http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/paivakodit>

Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. Johdanto. Julkaisussa: Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Toim. A. Rönkä & U. Kinnunen. PS-kustannus: Jyväskylä. 4-7.

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Julkaisussa: Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä. PS-kustannus. Juva: Bookwell.

Salmi, M., Mäkelä, J., Perälä, M.-J. & Kestilä L. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa – miten kunta voi tukea lapsen hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päätöksen tueksi 1/2012. 2-3. Viitattu 14.8.2015.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90826/URN_ISBN_978-952-245-690-8.pdf?sequence=1

Schmitt, F. 2002. Riittävän hyvä vanhemmuus. Julkaisussa: Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Toim. J. Sinkkonen. WSOY. Vantaa: Dark Oy. 301-307.

Seurakuntien jäsenistö 2014. N.d. Sakasti. Palvelu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöille ja toimijoille. Tilastot. Viitattu 5.10.2015.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content58FE2>

A. Sinikorpi, A. 2015. Koordinaattori. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Haastattelu 10.2.2015.

B. Sinikorpi, A. 2015. Koordinaattori. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Henkilökohtainen tiedonanto. Sähköposti 10.8.2015.

Sinkkonen, J. 2002. Lapsen arvoituksen äärellä. Julkaisussa: Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Toim. J. Sinkkonen. WSOY. Vantaa: Dark Oy.

Sosiaalihuoltolain aluekierros. 2015. Sosiaalihuoltolaki uudistuu. Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja siihen liittyvät muut lainsäädäntömuutokset. Sosiaali- ja terveysministeriö. Power point- esitys.

Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. 2012. Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia. Sosiaali- ja terveysministeriö. 11. Viitattu 25.9.2015.

http://www.tyosuojelu.fi/upload/STM_strategia_2020.pdf

Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 2013. Lasten päivähoidon tilasto- ja hyvinvoinnin raportti 2012. Barndagvård 2012. Tilastoraportti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen. 34/2013. 1.

Särkelä, A. 2014. Välittäminen ammattina. Näkökulmia sosiaaliseen auttamistyöhön. Vastapaino. Vantaa: Hansaprint. 31-41.

Tapahtumat. N.d. Jyväskylän seurakunta. Internet-sivusto. Viitattu 11.8.2015.

<http://www.jyvaskylanseurakunta.fi/tapahtumat>

Tietoa MLL:sta. N.d. MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Internet-sivusto. Viitattu 10.8.2015. <http://www.mll.fi/mll/>

Tiitinen, A. 2014. Äitiysneuvolaseuranta. Terveyskirjasto. Duodecim. Viitattu 29.9.2015.

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00186

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. N.d. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen. Tilasto. Viitattu 29.7.2015.

https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s_YqAwA=&region=s07MBA&year=sy4rtc7X0zUEAA==&gender=t

Toiminta- ja vertaisryhmät. N.d. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Jyväskylän yhdistys. Internet-sivusto. Viitattu 12.8.2015. <http://jyvaskyla.mll.fi/mll-jyvaskyla/toiminta-ja-vertaisryhmat/>

Tuki varhaiskasvatuksessa. 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Internet-sivusto. Viitattu: 31.10.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut/tuki-varhaiskasvatuksessa>

Tule vapaaehtoiseksi. N.d. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Internet-sivusto. Viitattu: 10.11.2015. <http://www.mll.fi/tue/vapaaehtoiseksi/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. p. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Latvia: Livonia Print. 91-93, 103, 120-122, 125-126, 131, 136, 140-141.

Uusimäki, M. 2005. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Julkaisussa: Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Toim. M. Reijonen. PS-kustannus. Keuruu: Otavan kirjapaino. 33-35.

Vidén, S. 2007. Ammattilaisten neuvot vanhemmille teoksessa Perhetyön tieto. Toim. J. Vuori & R. Nätkin. Vastapaino. Tallinna: Raamatutrükikoda. 116-120, 122-126.

Viitala, R., Kekkonen, M. ja Paavola, A. 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen. PERHE-hankkeen loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. 20.

Äitiysneuvola. N.d. Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus. Jyväskylän kaupunki. Internet-sivusto. Viitattu 12.8.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/terveys/neurolat/aitiysneuvola>